

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Spolupráce Spojených států amerických s arabskými
zeměmi v boji proti terorismu**

Bc. Lenka Bulínová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

**Spolupráce Spojených států amerických s arabskými
zeměmi v boji proti terorismu**

Bc. Lenka Bulínová

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň duben 2018

.....

Lenka Bulínová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za odborné vedení, vstřícné jednání, inspiraci pro dané téma a velkou míru trpělivosti.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1 Definice terorismu a teroristických skupin	12
1.1 Strategie v boji proti terorismu	19
2 Spolupráce USA s vybranými arabskými státy v boji proti terorismu	28
2.1 Spolupráce se Saúdskou Arábií	29
2.1.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu	30
2.1.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu	38
2.1.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu	42
2.1.4 Překážky pro spolupráci	45
2.2 Spolupráce se Spojenými arabskými emiráty	47
2.2.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu	47
2.2.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu	52
2.2.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu	57
2.2.4 Překážky pro spolupráci	60
2.3 Spolupráce s Egyptem	62
2.3.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu	63
2.3.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu	65
2.3.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu	70
2.3.4 Překážky pro spolupráci	74
Závěr	77
Literatura	84
Resumé	99

Seznam zkratek

AMLSCU	Anti-Money Laundering and Suspicious Cases Unit
CIA	Central Intelligence Agency
FBI	Federal Bureau of Investigation
FIU	Financial Intelligence Unit
GCTF	Global Counterterrorism Forum
HIF	Al Haramain Islamic Foundation
IIRO	International Islamic Relief Organization
Jasta	Justice Against Sponsors of Terrorism Act
MEPI	The U.S.-Middle East Partnership Initiative
MLCU	Money Laundering Combating Unit
SAE	Spojené arabské emiráty
TFTC	Terrorist Financing Targeting Center
USAID	United States Agency for International Development
WAMY	World Assembly of Muslim Youth
ZHN	Zbraně hromadného ničení

Úvod

Fenomén terorismu není nic nového v mezinárodní politice, ale velkým tématem se hlavně stává po útocích, které se odehrály 11. září 2001, kdy se terčem militantní islámské skupiny stalo Světové obchodní centrum v New Yorku a Pentagon ve Washingtonu, D. C. Tato událost by se dala považovat za přelomový bod, který rozpoutal debatu ohledně toho, jakou hrozbu terorismus představuje pro svět a případně, jak by se dalo bránit výzvě, kterou islámští extrémisté představují. To, že terorismus byl velkým tématem, dokazuje *boom* odborných publikací a článků věnujících se této problematice. Došlo také k nárůstu počtu výzkumných center a *think tanků*, které terorismus zařadily do své výzkumné agendy (Wilkinson 2003: 25). Je však nutné poukázat na skutečnost, že zájem o terorismus se neobjevoval pouze v akademické sféře, ale například i u široké veřejnosti nebo u politiků. V politikách států se to odrazilo hlavně v navýšení rozpočtů bezpečnostních orgánů a v posilování bezpečnostních opatření. V současnosti téma terorismu nabývá opět na významu s tím, jak dochází k větší destabilizaci některých regionů ve světě (zejména Blízkého východu, Afriky a Asie), kde stále častěji působí teroristické organizace, neboť zde nacházejí útočiště a také jsou zde čím dál častější teroristické útoky.

V reakci na útoky z 11. září, Spojené státy americké vyhlásily válku proti terorismu, která pokračuje až do současnosti. V Národní bezpečnostní strategii USA z roku 2002 je uvedeno, že „*Spojené státy americké jsou ve válce proti teroristům, kteří mají celosvětový dosah. Nepřítel není vláda, jednotlivci, náboženství nebo ideologie. Nepřítel je terorismus – úmyslné, politicky motivované násilí páchané proti nevinným*“ (National Security Strategy 2002: 5). Obecně tedy lze říci, že hlavními cíli této války je čelit teroristickým hrozbám a omezit vliv teroristických organizací všude ve světě. Boj proti terorismu má řadu podob a jedna z nich může být spolupráce se státy, které se potýkají se stejným problémem a nacházejí se na území, kde často dochází k působení a zrodu nových militantních skupin (například v oblasti již zmiňovaného

Blízkého východu či severní Afriky). Důvody, proč se státy (nejen USA) snaží v této problematice spolupracovat se zeměmi, kde je časté působení militantních skupin, jsou různé. Mezi tyto důvody může například patřit osobní zkušenost a znalost daného prostředí (území, lidí, jazyka, kultury apod.), což umožňuje efektivnější zásahy proti teroristickým skupinám v místech, která jsou v odborné literatuře označována jako *safe havens*¹. Tato práce se bude specificky zaměřovat na spolupráci Spojených států amerických s arabskými státy a na to, jak se měnila forma vzájemné spolupráce.

Cílem této diplomové práce je analyzovat spolupráci Spojených států amerických s vybranými arabskými státy v boji proti terorismu v letech 2001 až 2017 a zjistit, nakolik je tato spolupráce účinná a případně, co ji limituje. Výzkumné otázky jsou: Jaké jsou formy spolupráce? Došlo k nárůstu nebo útlumu spolupráce ve výzkumném období? Jsou formy/strategie spolupráce účinné? Pro zkoumání jsem zvolila období od roku 2001 až do roku 2017. Jak již bylo zmíněno, rok 2001 byl zlomovým okamžikem, kdy Spojené státy americké obrací svou pozornost na boj proti teroristickým skupinám a v rámci této snahy začínají navazovat i bližší tematickou spolupráci s arabskými státy. Závěrečný rok jsem zvolila proto, aby výsledky práce byly co nejaktuálnější.

Diplomová práce bude rozdělena na dvě hlavní části – teoretickou a empirickou. V první teoretické části práce se nejprve zaměřím na problematiku definice terorismu a skupin, které by se daly považovat za teroristické. Dále se v rámci této teoretické části budu zabývat strategiemi či postupy, které jsou využívány při boji proti teroristickým skupinám.

V druhé části práce budu analyzovat bilaterální a multilaterální vztahy ohledně spolupráce v boji proti terorismu mezi Spojenými státy americkými a vybranými arabskými státy. Pro účely této práce jsem zvolila následující státy: 2.1 Saúdskou Arábii, 2.2 Spojené arabské emiráty a 2.3 Egypt. S ohledem na komplexnost problematiky se vždy zaměřím na zlomové aktivity ve třech oblastech boje proti terorismu. Těmito oblastmi budou boj proti financování terorismu, boj

¹ Do češtiny lze přeložit jako útočiště.

s extrémismem a radikalizmem a bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu. Nakonec zhodnotím, zda je spolupráce účinná a představím její limity.

Tyto arabské státy měly osobní zkušenost s terorismem již před 11. září 2001 a snažily se nějak na tuto hrozbu reagovat. Podle *Global Terrorism Database* (2017a) došlo v Saúdské Arábii k teroristickým útokům nejvíce v 80. a 90. letech. Lze zmínit například útok z roku 1988, kdy skupina šíitů odpálila nálože na palivových nádržích v petrochemickém zařízení *Sadaf* (Peterzell 1990). Oběťmi teroristických útoků v Saúdské Arábii v 90. letech se stali i američtí občané. V roce 1995 došlo k výbuchu blízko amerického vojenského zařízení v Rijádu a v roce 1996 vybuchlo palivové nákladní auto v blízkosti komplexu ve městě Chobar², kde byli ubytováni Američané (Al-Awsat 2007). Jelikož teroristické útoky na území Saúdské Arábie ohrožovaly nejen bezpečnost amerických občanů, ale i americké zájmy, tak již před rokem 2001 lze zaznamenat snahy o spolupráci mezi Saúdkou Arábií a USA v oblasti boje proti terorismu. Například v druhé polovině 90. let saúdský korunní princ Abdulláh pomáhal USA přesvědčit Talibán, aby vydal Bin Ládina (9/11 Commission Report 2004: 115). V Egyptě se asi nejbrutálnější útoky odehrály v 90. letech. V letech 1996 a 1997 proběhly dva útoky v Káhiře, jejichž oběťmi se stali hlavně turisté (BBC 1996, CNN 1997), ale nejstrašlivějším útokem byl útok v Luxoru, kde zemřelo padesát osm cizinců a čtyři Egypťané. Útok v Luxoru měl negativní dopad na egyptský turistický ruch, který byl největším zdrojem zahraničních investic (Economist 1997). Nicméně egyptské vládě se podařilo potlačit násilné aktivity islámských skupin na svém území do té míry, že od útoku v Luxoru v následujících sedmi letech nedošlo k žádnému teroristickému útoku (Breen 2013: 3). Příklad teroristického útoku ve Spojených arabských emirátech může

² Při transkripci arabských osobních a geografických jmen a názvů do latinky využívám zjednodušený přepis. U jmen a názvů, jež mají v češtině ustálenou transkripci, se budu držet tohoto přepisu. U jiných jmen a názvů využiji transkripci, která nerozlišuje mezi znělou a neznělou hláskou, nezaznamenává souhlásku ajn, ani ráz. U přepisů však zachovávám určitý člen "al" i asimilace členu (pouze některá ustálená osobní jména a místní názvy budu psát bez určitého členu). Při přepisu se budu u zaznamenávání velkých a malých písmen řídit pravidly českého pravopisu.

být třeba bombový útok na letadlo společnosti *Gulf Air* v roce 1983. Následkem výbuchu se letadlo zřítilo do pouště mezi Abú Dhabí a Dubají. Na vyšetřování tohoto útoku, který vyústil v leteckou havárii, se podílela i americká nezávislá vládní agentura s názvem *National Transportation Safety Board* (The New York Times 1983), což lze považovat za příklad spolupráce mezi USA a Spojenými arabskými emiráty.

Další důležitou skutečností je, že tyto státy jsou dlouhodobě považovány za nejdůležitější partnery Spojených států amerických v arabském světě a vzájemná spolupráce probíhá dlouhodobě. Na podporu těchto tvrzení lze uvést několik citací z různých vládních dokumentů či prohlášení. O důležitosti Saúdské Arábie jako partnera v arabském světě v boji proti terorismu, může vypovídat prohlášení bývalého ředitele CIA Johna Brennana, který řekl: „*Saúdská Arábie je jedním z našich nejbližších partnerů v boji proti terorismu. Za posledních patnáct let jsem velmi úzce spolupracoval zejména s korunním princem Muhammadem bin Naifem. Jsou skutečně dobrým příkladem, jak zahraniční zpravodajské služby mohou fungovat proti teroristickým skupinám*“ (Face the Nation 2016). Podobná prohlášení lze najít i ve spojitosti se Spojenými arabskými emiráty. Například podle *Bureau of Political-Military Affairs* (2018) jsou Spojené arabské emiráty „*důležitým partnerem USA a úzce spolupracují se Spojenými státy na různých regionálních bezpečnostních otázkách. Spojené arabské emiráty jsou nepostradatelným účastníkem úsilí v boji proti terorismu v regionu. Jejich příspěvky k regionální bezpečnosti na Blízkém východě jsou významné a stále rostou*“. To, že je Egypt důležitým partnerem pro USA, může dokazovat úvodní část dokumentu s názvem *Endorsment Memo for Director of U.S. Foreign Assistance Henrietta Fore*, kde je uvedeno, že „*americko-egyptské partnerství hraje ústřední roli při podpoře míru a stability, v boji proti extrémismu a terorismu, při vytváření prostředí, kde politické a ekonomické reformy mohou prosperovat*“ (Ricciardone 2007: 1).

Jak bylo výše zmíněno, tak na téma terorismu a jeho konceptualizace bylo již napsáno mnoho odborných publikací a článků, a to zejména po roce 2001. Nicméně v odborné literatuře můžeme najít i knihy, které se zabývají terorismem již před rokem 2001. Příkladem mohou být knihy s názvy *Terrorism* (1977) nebo *The New Terrorism* (1999) od autora Waltera Laqueura anebo článek *International Terrorism: The Other World War* (1985) od Briana M. Jenkinsona. Sice v novějších publikacích se často objevují podobné pohledy na problematiku, ale nelze je ignorovat, neboť dochází k určitému vývoji terorismu, a tudíž dochází i k vývoji teoretické diskuse. Také nové publikace se věnují novým případovým studiím. Příkladem literatury vydané po roce 2001 je třeba kolektivní monografie s názvem *Global Responses to Terrorism: 9/11, Afghanistan and beyond* (2003), jejíž editory byli Mary Buckley a Rick Fawn. Tato kolektivní monografie představila poměrně rozsáhlý přehled o tom, jak útoky z 11. září ovlivnily vnímání terorismu jako hrozby a jak reagovaly jednotlivé vlády států a veřejná mínění v různých regionech na válku v Afghánistánu a Iráku. Kniha byla napsána takovým stylem, že může být přínosná i pro obyčejného čtenáře. Kniha *The Trouble with Terror: Liberty, Security, and the Response to Terrorism* (2008) od Tamary Meisels může být přínosným zdrojem informací, neboť části knihy vznikaly postupně od roku 2001 do roku 2008.

Výše také bylo zmíněno, že po roce 2001 vznikaly nové výzkumné organizace a *think tanky*, které se zabývají výzkumem a sledováním terorismu. Příkladem může být třeba *Congressional Research Service* nebo *The Middle East Media Research Institute* (MEMRI). Přínos v těchto různých výzkumných organizacích a *think tancích* shledávám ve skutečnosti, že vydávají výzkumné dokumenty k poměrně aktuálním tématům, a tudíž by mohly být velice přínosné pro tuto diplomovou práci.

1 Definice terorismu a teroristických skupin

Terorismus není jednoduché téma, jak pro diskusi, tak i na vysvětlení toho, co terorismus vlastně je. Teroristické akce jsou nečekané, šokující a jsou cílené na civilní obyvatelstvo, což vyvolává silné emoce a odlišné názory u státních představitelů, jak se s terorismem vypořádat. Tyto skutečnosti mohou být také důvodem, proč je na toto téma neustále upřena pozornost, jak akademické nebo politické sféry, tak i široké veřejnosti. Dle velmi rozšířeného názoru je terorismus nový fenomén, který v současné době představuje jeden z nejnebezpečnějších problémů, kterému lidstvo čelí. Nicméně to není úplně pravda. Jediné, co je nové, je globalizace terorismu, nikoliv terorismus samotný. Dalším rozšířeným názorem je, že terorismus je reakcí na nespravedlnost. K předcházení teroristickým činům je tedy nutné snížit nerovnosti a frustraci ve společnosti (Laqueur 2002: 4–5). I tento názor je velice rozšířený, ale v řadě odborné literatury lze najít názor, že to v praxi úplně neplatí. Například Walter Laqueur (1999) ve své knize s názvem *The New Terrorism* uvádí, že sice sociální nerovnosti jsou často uváděny jako jedny z hlavních důvodů pro užití terorismu, ale nevysvětluje to fakt, že při boji za osvobození či politickou svobodu se pouze některé národy uchýlily k užití terorismu, ale jiné ne.

Ohledně terorismu a jeho vysvětlení panuje mnoho neshod. Například nepanuje jasná shoda o tom, jak terorismus definovat. Jak bude v následující části práce ukázáno, tak pro fenomén terorismu neexistuje jedna široce přijímaná definice. Brian M. Jenkins tvrdí, že kdyby šlo pouze o popis terorismu, bylo by pak snadné stanovit i definici. Terorismus popsal jako „*násilí nebo hrozbu násilím za účelem vytvořit atmosféru strachu ve snaze docílit nějaké sociální nebo politické změny*“ (Jenkins 1985: 2), ani takto široce pojatý popis nelze považovat za definici, kterou by přijali všichni.

Problémem také je, že definice nemůže být objektivní, vždy to záleží na úhlu pohledu. Některé vlády mají tendenci považovat všechny své politické oponenty za teroristy, zatímco protivládní extrémisté často tvrdí, že jsou obětí vládního

teroru. To nás dovádí k faktu, že útočník může být pro někoho terorista a pro jiného bojovník za svobodu (Ibidem: 3). Tuto skutečnost přesně vystihl Eqbal Ahmad (2001), když řekl: „*Terorista včerejška je hrdina dneška a hrdina včerejška se stal teroristou dneška.*“

Významy termínů „terorismus“ a „terorista“ se v průběhu dějin měnily. Například Jakobíni užívali termín „terorista,“ když mluvili či psali o svých aktivitách. V této době termín „terorismus“ měl pozitivní význam. V období Velké francouzské revoluce (tedy v letech 1793 až 1794) byl termín „terorismus“ užíván jako synonymum pro „panování teroru“ a až potom získal širší význam (Laqueur 2002: 6). V současnosti tyto termíny vnímáme negativně. Dalším problémem je také to, že termín „terorismus“ byl užíván po dlouhou dobu v mnoha různých významech. Byl užíván například jako synonymum pro občanskou válku, guerillu apod. (Laqueur 1999: 8–9). Lze tedy říci, že jeden termín pokrýval všechny akty násilí vykonávané nestátními aktéry různého druhu. Jak je vidět, tak s termínem bylo operováno poměrně vágně, což komplikuje výzkum terorismu a poukazuje to na fakt, že terorismus je nutné zkoumat v kontextu doby a prostředí.

Problémy s definicí terorismu se objevují i v oficiálních přístupech jednotlivých států světa. Každý stát definuje terorismus v kontextu domácí a zahraniční politiky (Alexander 2002: 3–4), což vede k různým závěrům ohledně toho, co jednotlivé státy považují za terorismus a jaké militantní skupiny označují za teroristické. Lze uvést příklad neshody mezi Spojenými státy americkými a Sýrií, kdy se tyto státy nemohly shodnout na statusu libanonské ozbrojené skupiny Hizballáhu (Ibidem: 3–4). Termín „terorismus“ může mít desítky různých definic, dokonce nemusí dojít ani ke shodě na definici v rámci jednoho státu, což lze ukázat na příkladu USA, kde jednotlivé agentury americké administrativy mají rozdílné definice a nedochází zde ke konsensu, jak definici sjednotit, a tím i sjednotit přístup k problematice (Ibidem: 14–15). Již zmiňovaný Eqbal Ahmad tvrdí, že oficiální přístupy států k terorismu jsou nekonzistentní a ve skutečnosti se definici vyhýbají. Během přednášky *Terrorism: Theirs and*

Ours řekl: „*Zkoumal jsem alespoň dvacet vládních dokumentů o terorismu. Ani v jednom z nich není definice. Všechny terorismus vysvětlují polemicky, aby rozrušily naše emoce, spíše než aby uplatňovaly naši inteligenci*“ (Ahmad 2001).

Při snaze dosáhnout alespoň nějakého konsensu při stanovování definice terorismu často dochází ke generalizaci, což je velice zavádějící a zároveň generalizace má velmi malou validitu, protože hodně závisí na politických a sociálních podmínkách, historickém a kulturním kontextu (Laqueur 2002: 120). Jak již bylo několikrát zmíněno, terorismus lze definovat mnoha různými cestami. Definice mají máloco společného, ale často se shodnou na tom, že terorismus je užití násilí skupinou či jednotlivcem se záměrem dosáhnout politických cílů, které je namířené proti civilistům, vládě nebo jiným etnickým skupinám, rasám, náboženským skupinám atd. Další pokusy o větší specifikaci jsou předurčeny k neúspěchu (Laqueur 1999: 46).

Po analýze akademických a vládních pohledů na problematiku terorismu je zřejmé, že zde opravdu nepanuje konsensus o tom, co terorismus je, nicméně ale existuje shoda ohledně charakteristik, které by terorismus měl splňovat – jako je povaha činu, cíle, pachatelé, zamýšlené výsledky a motivace, metody (Alexander 2002: 3–4). Když se blíže zaměřím na jednotlivé charakteristiky, tak terorismus zahrnuje hrozbu násilím, což je někdy spojeno s explicitními požadavky. Násilí je často směřováno proti civilistům, nicméně účel je politický. Aktivita terorismu jsou prováděny tak, aby získaly maximum publicity (Jenkins 1985: 4), což v dnešní době moderních technologií není nic složitého, ale aby teroristické útoky získaly potřebnou publicitu, tak potřebují média. Novináři by se dali označit za „nejlepší přátele teroristů,“ ne ve smyslu, že by s nimi sympatizovali, ale že jsou velice ochotni informovat o jejich činech, a to z toho důvodu, že teroristické útoky mají vše, co má mít napínavý příběh (Laqueur 1999: 43–44). Věk počítačů neusnadnil pouze teroristům šířit jejich propagandu, ale také umožnil vznik nového druhu terorismu, který předtím neexistoval, a to kyberterorismus (Ibidem: 74–75). Dalším charakteristickým znakem je to, že pachatelé jsou často nějaké organizované skupiny (případně i jednotlivci),

ale na rozdíl od jiných kriminálních skupin se teroristé veřejně hlásí k činům, které spáchali. Útoky jsou prováděny za účelem okamžitých fyzických škod a hlavně za účelem vyprodukovat psychologický efekt. Zjednodušeně lze říci, že terorismus má za cíl šířit chaos, demoralizovat společnost, rozbít existující sociální a politický řád (Jenkins 1985: 4–11). Tyto charakteristiky nám jsou schopny odpovědět na některé otázky vyvstávající v souvislosti s terorismem, ale neeliminují úplně všechny nejasnosti. Například se objasnilo, jak se terorismus liší od obyčejného zločinu, v rámci kterého jsou kriminální činy páčány zejména za ekonomickým účelem. Liší se tím, že je prováděný za politickým účelem a také se liší v primárních cílech, nicméně nejasnost zůstává v tom, že ne každé politicky motivované násilí je terorismus (Ibidem: 4).

Jedna z prvních definicí, díky které došlo k odlišení terorismu od vládního teroru, násilného davu a masového povstání, se objevila v *Encyclopaedia of the Social Sciences*, jež byla vydána v 30. letech. Zde Hardman terorismus definoval jako metodu, podle které se organizovaná skupina nebo strany snaží dosáhnout svých cílů pomocí systematického násilí (cit. dle Laqueur 2002: 135). Širší definici uvedl například Yonah Alexander (2002) v knize *Combating terrorism: Strategies of Ten Countries*. Zde ho definoval následovně: „*Terorismus je záměrné užití nebo hrozba užití násilí prováděné jednotlivci, subnárodními skupinami či státními činiteli k dosažení politických, sociálních a ekonomických cílů.*“ Oproti první uvedené definici se autor snaží být více konkrétní v tom, kdo využívá metodu terorismu a jaké jsou cíle teroristů. Výše již bylo uvedeno, jak by terorismus popsal Brian M. Jenkins. Jenkins terorismus popsal jako „*násilí nebo hrozbu násilím za účelem vytvořit atmosféru strachu ve snaze docílit nějaké sociální nebo politické změny*“ (Jenkins 1985: 2). Jak je vidět, tak definice sdílí některé znaky, akorát rozdíly jsou v tom, jak se autoři snaží být konkrétní a co se v definici snaží obsáhnout.

To, že neexistuje jedna obecně přijímaná definice, je také problematické z toho důvodu, že definování terorismu je počátečním bodem při zvažování vhodných protiteroristických strategií, což vede státy k využívání národních definicí

terorismu. To ve výsledku vede k fragmentovanému přístupu v boji proti terorismu (Schrijver 2007: 4). Nicméně k určitému pokroku ohledně vytvoření obecné definice terorismu došlo, a to přijetím rezoluce 1566 Rady bezpečnosti OSN. Rezoluce byla přijata v roce 2004 a terorismus je zde definován následovně jako: „*trestné činy, mířené i proti civilním osobám, spáchané s úmyslem způsobit smrt nebo vážné zranění, nebo zajetí rukojmích, za účelem vyprovokovat teror mezi širokou veřejností nebo ve skupině osob nebo proti konkrétním osobám, zastrašit obyvatelstvo nebo donutit vládu či mezinárodní organizaci, aby učinila nebo se zdržela jakéhokoli jednání*“³ (RB OSN 2004: 2).

V této práci terorismus bude chápán jako záměrné užití nebo hrozba násilím, naměřeným proti civilnímu obyvatelstvu, kterého využívají jednotlivci či skupiny za účelem vytvořit atmosféru strachu, ve snaze docílit nějaké politické nebo sociální změny. Nicméně s ohledem na zvolené téma práce, je důležité zmínit i definice terorismu a teroristických skupin, jež užívají státy, kterým bude věnována empirická část práce. Tedy je nutné zmínit, jak definují terorismus Spojené státy americké, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Egypt, neboť rozdílné definice terorismu mohou představovat limit pro vzájemnou spolupráci.

V oficiálním dokumentu USA vydávaný ministerstvem zahraničí, s názvem *Patterns of global terrorism 2001*, je terorismus definován podle článku 22 Kodexu Spojených států, sekce 2656f (d) (United States Department of State 2002: xvi): „*Termín ,terorismus‘ znamená úmyslné, politicky motivované násilí páchané proti civilním cílům sub-národními skupinami nebo tajnými agenty, většinou s úmyslem ovlivnit publikum.*“⁴ Stejný dokument definuje i to, co je myšleno teroristickými skupinami: „*Termínem ,teroristická skupina‘ se rozumí jakákoli skupina, která vykonává nebo zahrnuje podskupiny, které praktikují*

³ Původní znění definice: „*criminal acts, including against civilians, committed with the intent to cause death or serious bodily injury, or taking of hostages, with the purpose to provoke a state of terror in the general public or in a group of persons or particular persons, intimidate a population or compel a government or an international organization to do or to abstain from doing any act*“ (RB OSN 2004: 2).

⁴ Původní znění definice: „*The term “terrorism” means premeditated, politically motivated violence perpetrated against noncombatant targets by subnational groups or clandestine agents, usually intended to influence an audience.*“ (United States Department of State 2002: xvi).

mezinárodní terorismus.“⁵ Tyto definice jsou užívány i v následně vydaných dokumentech, nicméně od roku 2005 jsou pojmenovány jako *Country Reports on Terrorism*.

Saúdská Arábie definuje terorismus v dokumentu *Penal Law for Crimes of Terrorism and its Financing* (cit. dle Human Rights Watch 2014), který byl vydán saúdskou vládou v lednu 2014. Zde je terorismus definován následovně: „*Jakýkoliv čin vykonaný pachatelem při podpoře individuálního nebo kolektivního projektu, který má přímo nebo nepřímo narušit veřejný pořádek státu nebo ohrozit bezpečnost společnosti nebo stabilitu státu nebo vystavit národní jednotu nebezpečí nebo přerušit základní právo vlády nebo některé z jeho článků nebo urazit pověst státu nebo způsobit škodu na veřejných službách, nebo státních přírodních zdrojích nebo ohrozit vládní autority nebo jim zabránit jednat nebo hrozí, že provede činy, které vedou ke jmenovaným účelům nebo jejich podněcování*“⁶. Na této definici je vidět, že státy definici terorismu často stanovují účelně. Definice Saúdské Arábie není omezena jako v jiných státech na násilí nebo jiné činy, jejichž cílem je podnítit teror v široké veřejnosti a přinutit vládu přijmout nebo zdržet se přijetí konkrétní akce. Organizace *Human Rights Watch* dokonce tvrdila, že tento zákon by mohl ještě více usnadnit saúdské vládě stíhat a uvěznit pokojné disidenty (Ibidem).

Spojené arabské emiráty definují teroristické činy a teroristické skupiny Federálním zákonem číslo 7 z roku 2014. Teroristický čin definují jako: „*každá kriminální činnost nebo nečinnost kriminalizovaná podle tohoto zákona a každá akce nebo nečinnost představující zločin nebo přestupek, na které se odkazuje*

⁵ Původní znění definice: „*The term “terrorist group” means any group practicing, or that has significant subgroups that practice, international terrorism*“ (United States Department of State 2002: xvi).

⁶ Původní znění definice: „*Any act carried out by an offender in furtherance of an individual or collective project, directly or indirectly, intended to disturb the public order of the state, or to shake the security of society, or the stability of the state, or to expose its national unity to danger, or to suspend the basic law of governance or some of its articles, or to insult the reputation of the state or its position, or to inflict damage upon one of its public utilities or its natural resources, or to attempt to force a governmental authority to carry out or prevent it from carrying out an action, or to threaten to carry out acts that lead to the named purposes or incite [these acts]*.“ (cit. dle Human Rights Watch 2014).

v jakémkoli jiném zákoně, pokud se toho dopustil za teroristickým účelem“⁷ (Federal Law No. 7 of 2014: 2). Teroristickou organizaci definují: „Skupina tvořená dvěma nebo více osobami, která ipso iure nebo ipso facto spáchá teroristický čin, přímo se ho účastní, vyhrožuje, plánuje, podporuje nebo napomáhá spáchání takového činu bez ohledu na jméno, formu, místo zřízení, umístění, státní příslušnost nebo místa existence jejich členů“⁸ (Ibidem: 2).

Egyptská vláda definuje terorismus v novém zákoně s názvem *Anti-Terrorism Law*, který byl vydán v srpnu 2015: „Teroristickým činem se rozumí jakékoli použití síly, násilí, hrozby nebo zastrašování doma nebo v zahraničí se záměrem narušit veřejný pořádek nebo ohrozit bezpečnost, zájmy nebo bezpečnost společnosti; poškozovat jednotlivce a terorizovat je, ohrožovat jejich životy, svobody, veřejná nebo soukromá práva nebo bezpečnost nebo jiné svobody a práva zaručená Ústavou a zákonem“⁹ (Official Gazette - No. 33 2015: 2). V tomto oficiálním dokumentu egyptská vláda také definuje teroristické skupiny. Za teroristickou skupinu považují: „každou skupinu, sdružení, subjekt, organizaci nebo gang, které se skládají alespoň ze tří osob nebo jakýkoli subjekt, kterému je takový status prokázán [...], ať už uvnitř nebo vně země a bez ohledu na její státní příslušnost nebo národnost jejich členů, která se zaměřuje na spáchání jednoho nebo více teroristických trestních činů nebo je pro ně terorismus jedním z prostředků, které byly použity k dosažení nebo realizaci jejich cílů“¹⁰ (Ibidem: 2).

⁷ Původní znění definice: „Every criminal action or inaction criminalised under the present Law and every action or inaction constituting a felony or misdemeanor referred to in any other law, if committed for terrorist purpose“ (Federal Law No. 7 of 2014: 2).

⁸ Původní znění definice: „Group formed of two or more persons, which acquires legal personality ipso iure or which is created ipso facto, that commits a terrorist act, directly participates in, threatens of, aims at, plans, seeks, promotes or aids the commission of such act regardless of the name, form, place of establishment, location, nationality or place of existence of its members“ (Federal Law No. 7 of 2014: 2).

⁹ Původní znění definice: „A terrorist act shall refer to any use of force, violence, threat, or intimidation domestically or abroad for the purpose of disturbing public order, or endangering the safety, interests, or security of the community; harming individuals and terrorizing them; jeopardizing their lives, freedoms, public or private rights, or security, or other freedoms and rights guaranteed by the Constitution and the law“ (Official Gazette – No. 33 2015: 2).

¹⁰ Původní znění definice: „any group, association, body, organization, or gang consisting of at least three people, or any entity for which such status is proven [...], whether inside or outside the country and regardless of its nationality or the nationality of its members, that aims to commit one or more terrorist crimes or for which terrorism is one of the means used to achieve or implement its criminal purposes“ (Official Gazette – No. 33 2015: 2).

V předešlém textu bylo několikrát zopakováno, že neexistuje jedna obecně přijímaná definice terorismu a jaké problémy to způsobuje. Nejvíce jsou rozdíly v definicích patrné u národních definic států. Sice vlády států nejsou schopny se dohodnout na společné definici terorismu, ale dokáží se dohodnout na spolupráci v boji proti terorismu (Jenkins 1985: 5–6).

1.1 Strategie v boji proti terorismu

V rámci strategií v boji proti terorismu je využívána celá řada taktik, ale postupem času se ukázalo, že nejvíce efektivní přístupy v rámci boje proti terorismu jsou ty, které jsou nejméně kontroverzní. To souviselo také s tím, že po 11. září docházelo k diskuzi mezi politiky a širokou veřejností ohledně morálnosti a legality kontroverzních přístupů v boji proti terorismu (například preventivní zadržení, etnické a náboženské profilování atd.). Došlo se k závěru, že například etnické a náboženské profilování není efektivním přístupem, protože taktiky využívané v boji proti terorismu by měly vést k vítězství v bitvě o „srdce a mysl“ obyvatel. Profilování může odradit lidi od spolupráce, a tím posílit teroristické organizace a jejich nábor nových následovníků. Z tohoto důvodu se i další kontroverzní přístupy staly velice nepopulární u vojenských a bezpečnostních agentur v období po útocích 11. září 2001 (Adams – Nordhaus – Schellenberger 2011: 4–6). Nicméně panuje shoda mezi vládami států, *think tanky* a odborníky ohledně několika prvků, které jsou užívány v rámci strategií v boji proti terorismu, jež jsou stále využívány a jsou považovány za efektivní. Těmi jsou například odepření bezpečného útočiště, přerušení financování teroristických skupin, odepření přístupu ke zbraním hromadného ničení, zabezpečení hranic a přístavů, podkopání náborových zpráv a posílení legitimacy států (Ibidem: 4). Při snaze vypořádat se s terorismem je tedy nutné se zaměřit na několik oblastí a to na regulaci toku peněz skrze finanční systém států, upravit jejich právní systém, reorganizovat instituce na vymáhání práva, zvýšit dozor nad vzdělávacím systémem a náboženskými institucemi a vytvořit nástroje

na sledování kyberprostoru a podobně. Z tohoto je patrné, že terorismus je multidimenzionální fenomén, a tudíž je nutné vytvořit řadu nástrojů na boj proti terorismu a být flexibilní (Meldelsohn 2009: 103).

Zmíněným prvkům užívaných v rámci strategií v boji proti terorismu se budu věnovat v této části práce a zmíním i ty, které jsou považovány za kontroverzní. Sice se došlo k závěru, že jsou často více na škodu než k užitku, ale po 11. září byly po nějakou dobu také využívány, a tudíž je nelze úplně vynechat.

Již během 90. let se začalo uvažovat o tom, zda by se dala teroristická hrozba eliminovat pomocí omezení přístupu teroristů k finančním zdrojům, což vedlo k vytvoření univerzálních nástrojů. Vzhledem k povaze finančního systému tak byla nutná celosvětová spolupráce, která ale selhala, a to z toho důvodu, že pouze málo států ji považovalo za důležitou, opatření byla drahá a problémy představovala i byrokracie. Pohled na tuto problematiku se měnil velmi pozvolna (Ibidem: 113). Zlomovým okamžikem bylo 11. září 2001, kdy mezinárodní nálada umožnila mezinárodní spolupráci ve sledování peněz a zbraní, které by mohly být využity militantními skupinami (Adams – Nordhaus – Schellenberger 2011: 10–11). Zaměření se na finanční toky poskytuje důležité informace, které by mohly pomoci při potlačení probíhajících teroristických plánů, zadržení teroristů, také mohou pomoci porozumět, jak fungují teroristické buňky nebo dokonce celé teroristické sítě. Státy nesmí poskytovat podporu teroristům a musí přijmout opatření, aby předešly teroristickým útokům, což zahrnuje to, že musí nastavit své zákony tak, aby financování terorismu bylo nelegální a zároveň musí zmrazit jejich účty. Toto bylo artikulováno již před 11. září, ale jak již bylo zmíněno, málokterý stát se tím řídil (Mendelsohn 2009: 116). Problém také představuje to, že teroristé jsou schopni se rychle adaptovat a nacházet nové způsoby financování svých aktivit, například zneužívání charit (například pobočky saúdské charity s názvem Islámská nadace Al Haramain financovaly Al-Káidu). V tomto případě nebylo dosaženo shody mezi státy, jak se s problémem efektivně vypořádat. Teroristé využívají charity dvěma způsoby. Buď převzou kontrolu nad finančními prostředky charity a převedou

je na své účty nebo převezmou kontrolu nad charitou, čímž dojde k vytvoření transportních kanálů pro finanční toky určené na teroristické akce. Vypořádání se s charitami je politicky citlivá záležitost a je zde patrný špatně koordinovaný přístup, který není efektivní. Hrozbu také představují alternativní remitanční systémy, v rámci nich jsou peníze zasílané z jednoho místa na druhé bez fyzického transportu (Ibidem: 123–124). Důležitým faktorem v boji proti financování terorismu bylo ustanovení tzv. *Financial Intelligence Units* (FIUs) ve skoro šedesáti státech. Jednotky mezi sebou sdílejí zpravodajské informace ohledně financování terorismu a analyzují podezřelé transakce. K rozšíření těchto jednotek došlo po 11. září, nicméně nemají dostatek zdrojů (jak finančních, tak lidských) a nejsou schopny plnit vytyčené cíle tak, jak si představovaly. Problémem je také velké množství probíhajících každodenních transakcí a jejich zvyšující se objem. Předpokládá se, že růst bude i v budoucnosti, tudíž je také důležitá spolupráce států se soukromým sektorem (Ibidem: 120–121).

Dalším důležitým prvkem v rámci boje proti terorismu je odepření bezpečného útočiště. Bezpečné útočiště je relativně bezpečná oblast využívaná teroristy, například k náboru a výcviku rekrutů, ale také k přípravě a získávání podpory jejich akcí. Tato útočiště se nacházejí v oblastech, která nejsou plně ovládána vládou nebo dokonce mohou překračovat mezinárodní hranice. Bezpečná útočiště lze rozdělit na fyzické a virtuální. Fyzická útočiště poskytují bezpečnost mnoha předním teroristickým vůdcům, odkud plánují a podněcují teroristické akce po celém světě. Nicméně existence bezpečného teroristického útočiště na území nějakého státu nemusí automaticky znamenat, že daný stát terorismus sponzoruje. Virtuálním bezpečným útočištěm je myšleno využívání elektronické infrastruktury teroristy, a to zejména internet, globální média a satelitní komunikace pro nábor, školení, plánování, přesun zdrojů a informací mezi teroristy a teroristickými skupinami. V současné době výpočetní techniky tak v podstatě každý počítač může fungovat jako virtuální bezpečné útočiště (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2006). K odepření bezpečného útočiště lze použít řadu přístupů, které by měly vést k izolaci a následné správě oblasti, kde bylo bezpečné útočiště vytvořeno. Toho lze dosáhnout zapojením policejních

složek, vymáháním práva a za pomoci zpravodajství. Krajní přístup může představovat vojenská intervence. Dalším přístupem může být mezinárodní diplomacie, skrze níž je vyvíjen tlak na státy, které podporují terorismus. Ale jak se ukázalo již dříve, nejlepší přístup je ten, ve kterém hostitelský stát vyřeší problém bez externí pomoci (Celeski 2010: 22–23).

Jako další významný prvek v boji proti terorismu byla identifikována kontrola státu nad jeho hranicemi. Díky absenci centrální autority je svět rozdělen mezi státy za pomoci hranic. Podle pohledu některých džihádistických skupin (například tzv. Islámského státu) na svět jsou státy a jejich hranice libovolným artefaktem, jehož existence je přičítána politickým a mocenským faktorům a tím pádem tyto skupiny hranice států nepovažují za legitimní. Mezistátní hranice pomáhají upevnit současný řád, což podle nich brání vzniku jediného legitimního řádu, tedy islámského státu (Mendelsohn 2009: 161–162). V boji proti terorismu je nutné zajistit to, aby hranice států nebyly slepými místy, protože teroristé jsou si dobře vědomi faktu, že hranice představují limit pro mezinárodní společenství a snaží se toho maximálně využít. Využívají toho tak, že útoky jsou plánované v jedné zemi, ale provedeny jsou v jiné. Jejich operace se koncentrují v oblastech, kde je oslabeno vymáhání práva (hlavně hraniční regiony), čímž mohou profitovat ze slabosti státu a mohou získat podporu lokálních skupin. Státní hranice jsou limitem pro mezinárodní společenství z toho důvodu, že hranice geograficky rozdělují sféry zodpovědnosti. Hlavní odpovědností států je monitoring a prevence útoků na jejich území, ale když teroristické plány překročí jejich hranice, tak to přechází pod zodpovědnost jiného státu (Ibidem: 163). Terorismus ale není jediný důvod, proč by státy měly posílit kontrolu nad svými hranicemi. Dalšími důvody může být například nelegální migrace, pašování nebo transnacionální zločin. Nicméně schopnost států kontrolovat své hranice jsou značně nerovné. Problémy mají hlavně státy s koloniální minulostí, jejichž hranice byly vytvořeny mocnostmi. Jejich hranice jsou dlouhé nebo rozdělily lokální populaci. Ale to neznamená, že problémy s kontrolou hranic nemají i silnější státy. V jejich případě problémy pramení z toho, že státy se již neobávaly mezistátních válek, a tak odstranily hranice, aby mohly lépe profitovat

z globální ekonomiky, ale nebraly v potaz hrozbu terorismu anebo to, že z odstranění hranic mohou profitovat například pašeráci (Ibidem: 164–165). Globální povaha teroristické hrozby a neschopnost mnoha států nezávisle dostát svým povinnostem vedlo k nárůstu mezinárodní spolupráce. V rámci spolupráce byl iniciován vzdělávací proces, skrze který může každý stát využít zkušenosti ostatních pro zlepšení efektivity hraničních kontrol. Spolupráce by dále měla umožnit některým státům překonat jejich slabost externí pomocí. Tyto státy potřebují asistenci při budování agentur na vymáhání práva, trénování personálu a hraničních bezpečnostních jednotek apod., což je důležité, protože právní dimenze hranic se stává bezvýznamnou, když státy postrádají silný právní systém a efektivní kontrolu na svých fyzických hranicích (Ibidem: 165–170). V rozvinutém světě hraniční kontroly závisí na technologiích. V současné době má užívání informačního systému a biometrie velký význam, neboť nové nástroje a databáze dokáží lépe identifikovat padělané a ukradené dokumenty. Nicméně je zde neshoda ohledně toho, jak by měla být zaznamenávána biometrická data, což představuje velkou překážku, protože je to technologicky i finančně náročné (Ibidem: 177–178).

Dalším přístupem je zamezení přístupu ke zbraním hromadného ničení (ZHN), kde jsou zahrnuty jaderné, chemické a biologické zbraně. Užití zbraní hromadného ničení představuje jednu z nejvážnějších hrozeb současnosti (Beshidze 2002: 3–4). Jak se zdá, tak chemické zbraně lze poměrně snadno získat, ale třeba jaderné zbraně jsou pravděpodobně mimo dosah nestátních aktérů. V posledních desetiletích nedošlo k výraznému nárůstu incidentů za použití zbraní hromadného ničení, ve skutečnosti jich byla hrstka – například útok v roce 1995 sarinem v Tokiu nebo útok v roce 2001, kdy byl antrax zaslán do zpravodajských agentur a některým senátorům. Sice nelze vyloučit možnost, že „osamělí vlci“ by provedli útok za pomoci ZHN, ale s ohledem na to, že je za potřebí odborných znalostí a dovedností, tak to není příliš pravděpodobné a je zapotřebí spíše síť jednotlivců se specializovanými úkoly (například dopravci, stavitelé bomb a spouštěčů apod.) (Meulenbelt – Nieuwenhuizen 2015: 833–836). Teroristické útoky jsou prováděny za účelem šířit strach mezi širokou

veřejností, nicméně k tomuto teroristé nepotřebují ZHN, neboť toho lze docílit i s konvenčními zbraněmi. To vyvolává otázku, proč by se měli snažit provést útoky zbraněmi hromadného ničení, které jsou na manipulaci mnohem složitější. Ale na druhou stranu pouze hrozba jejich využití dává teroristickým skupinám mnoho výhod. Pouhá myšlenka, že by se státy či společnosti mohly stát obětmi útoku zbraněmi hromadného ničení může vyvolat větší až nepřiměřený strach u cílové skupiny, což tyto zbraně může činit atraktivní pro nestátní aktéry (Ibidem: 840). Předpokládá se, že se v budoucnosti zmenší počet překážek pro jejich využití nestátními aktéry, a to v důsledku dostupnosti znalostí, technik a materiálů dvojího užití (Ibidem: 843). Snaha zamezit v přístupu k zbraním hromadného ničení teroristickým skupinám zahrnuje omezení přístupu k materiálům, odborným znalostem a další potřebným prvkům, které jsou potřebné k vývoji těchto zbraní. Zahrnuje to také celou řadu odstrašujících strategií, které mají teroristy odradit od použití zbraní hromadného ničení, snaha rozšířit kapacity ohledně odhalování nepovolených materiálů, zbraní apod. Proti šíření ZHN vzniklo i několik multinárodních iniciativ, v rámci kterých se státy snaží spolupracovat ohledně této problematiky. Příkladem multinárodních iniciativ může být třeba *Global Partnership against the Spread of Weapons of Mass Destruction*, *The Global Threat Reduction Initiative* nebo *Proliferation Security Initiative* (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2007).

Dalším prvkem je boj proti radikalizaci a rekrutaci nových členů teroristických skupin. Klíčovou roli v tomto hraje internet, který umožnil rychlou komunikaci přesahující hranice států. Vytváří prostor pro sdílení informací a nápadů, což je uznáno jako základní lidské právo. Toto však vytváří i výhody pro teroristy, tento prostor využívají například pro šíření propagandy, financování nebo plánování útoků. Multimédia poskytují teroristům možnost jak šířit své názory, jak ospravedlňovat své činy nebo propagovat teroristické aktivity. Narůstá také počet internetových platforem, kde se objevuje extrémistická rétorika podporující násilné činy. To, co dříve mohlo být distribuováno pouze omezenému počtu lidí, je nyní distribuováno širokou škálou nástrojů, a tudíž se to dostane k široké veřejnosti po celém světě. Zprávy jsou zaměřené hlavně

na oslovení potenciálních příznivců, mohou přispět k radikalizaci a podněcovat k terorismu (UNODC 2012: 3–5). Jak je patrné, tak s propagandou úzce souvisí i náborové akce. Proces náboru a radikalizace často cílí na individuální pocity nespravedlnosti, vyloučení či ponížení. Radikalizace je především proces indoktrinace, která napomáhá k přeměně rekrutů na jednotlivce, kteří jsou odhodláni jednat násilně a toto násilí je založeno na extrémistické ideologii (Ibidem: 4–6). V tomto případě mohou státy s terorismem bojovat pomocí legislativy, která se bude zaměřovat na kybernetické zločiny, boj proti terorismu a na boj proti terorismu na internetu (Ibidem: 28). V boji proti extrémismu a radikalizmu nejde o stíhání, zatčení či hrozbu silou, ale jde o to zmobilizovat a posilovat subjekty, které nejsou tradičně spojeny s národní bezpečností, jako jsou například místní vlády, pedagogové, sociální pracovníci a občanská společnost. Cílem je posílit části populace, které jsou považovány za potenciálně zranitelné, nebo pomáhat jednotlivcům, kteří jsou ochotni se odklonit od extrémismu. V rámci prevence to zahrnuje programy a informační kampaně zaměřené na budování kapacit jak v celých komunitách, tak i v konkrétních lokalitách, školách, univerzitách, mešitách, věznicích nebo střediscích pro uprchlíky. Deradikalizační programy se zaměřují na již zradikalizované jedince, zejména se zaměřují na ty, kteří mají jisté pochybnosti a mohou se od extrémismu odklonit. Deradikalizace je proces, v rámci něhož je užitá řada nástrojů – například psychologické poradenství, odborné vzdělávání, resocializace apod. (Neumann 2017: 19–21).

Jedním z výše zmíněných důležitých prvků v boji proti terorismu je i posílení státní legitimacy. Teroristé bojují proti vládě kvůli politické legitimitě. Snaží se nastolit otázku toho, zda vláda je schopna vládnout, oslabují důvěru a loajalitu obyvatelstva vůči státu a jeho institucím. Občané státu jsou důležitým elementem v boji proti terorismu, a proto by se stát měl snažit zvítězit v bitvě „srdcí a myslí.“ Legitimizační opatření by měla zahrnovat například ústupky etnickým či náboženským menšinám, posílení státní ekonomiky, snižování nerovností v oblasti bydlení nebo zaměstnání apod. Pokud tomu tak nebude, tak nespokojenost s vládou může vést některé lidi k tomu, že začnou

sympatizovat s teroristy. K posílení legitimacy státu je potřeba posílit právní stát, rozvoj domácích kapacit, minimalizovat porušování autorských práv, dodržovat lidská práva a vytvořit účinné právní předpisy proti terorismu, které budují důvěru a podporu veřejnosti (Mustafa 2017: 2–3). Vláda práva a silný právní stát jsou důležité při boji proti terorismu, protože pokud dochází k porušování práva, může to obyvatele obrátit k extrémismu. Vlády, které jsou zkorumpované, nezodpovědné nebo represivní, jsou většinou odpovědné za špatný rozvoj státu v oblastech ekonomiky, spravedlnosti nebo bezpečnosti. Pokud stát ignoruje posílení právního státu, lidé v zemi budou ztrácet důvěru ve stát (Ibidem: 64–65).

Rozšířený dohled a vyhledávací nástroje (angl. *expanded surveillance and search tools*) patří mezi zmíněné kontroverzní nástroje boje proti terorismu. Tyto nástroje usnadnily využívání odposlechů, sledování a vyhledávání podezřelých činností a získávání informací. Například v případě Spojených států amerických byly odposlechy využity na komunikaci mezi americkými občany a zahraničními volajícími, kteří byli podezřelí z napojení na teroristické organizace. To bylo prováděno bez odůvodnění a bez soudního dohledu. Byly vytvořeny takové nástroje, které vyhledávají podezřelá slova či fráze. Tato rozsáhlá vyšetřovací moc může ohrožovat bezpečnost a podkopat státní legitimitu, pokud odvádí pozornost a zdroje bezpečnostních agentur na obtěžování nevinných. Rozšíření vyhledávacích a sledovacích nástrojů může zvýšit informační hluk a pronásledování falešných signálů (Adams – Nordhaus – Shellenberger 2011: 16–22).

Dále zmíním etnické a náboženské profilování. *Prescreening systém* a „behaviorální“ taktiky byly zaměřovány na jednotlivce, u kterých byla největší pravděpodobnost, že se zapojí do teroristických činů. Behaviorální profilování se snaží odhalit nervózní chování nebo jiné podezřelé náznaky, které by mohly indikovat záměr spáchat teroristický útok. Profilování není příliš užitečné, protože nelze vygenerovat obecný profil teroristy. Profilování v rámci snahy odhalit terorismus se zaměřovalo spíše na muslimy a Araby, ale to může vést k informačnímu šumu – profilování může vygenerovat „falešná pozitiva“,

kdy tento systém ukáže na nevinného člověka, a také „falešná negativa“, kdy systémem může proklouznout člověk napojený na terorismus. Teroristické organizace se rasovému a náboženskému profilování mohou snadno přizpůsobit tím, že změní rasový profil svých operativců (Ibiden: 23–26).

Kontroverzní technikou v boji proti terorismu jsou i rozšířené výslechové techniky, což obsahuje techniky, které lze považovat za mučení. Prodloužená nespavost a přerušení spojení s realitou může snadno vést k falešnému přiznání nebo k falešnému obvinění vůči druhým. Tudíž lze říct, že tyto techniky nejsou moc efektivní. Do rozšířených výslechových technik je možno zařadit techniku, která z podezřelého udělá informátora. Je to jedna ze sofistikovanějších metod výslechu, která spoléhá na vztah mezi vyšetřovateli a zadrženými osobami, kdy se vyšetřovatel snaží zadrženého „přetáhnout na svoji stranu“ (Ibiden: 28–34). Kontroverzně byly vnímány i přístupy využívané pro zadržení a stíhání teroristů. V rámci toho probíhala diskuze ohledně legálnosti preventivního zadržení, kdy jakákoli osoba mohla být zadržena i přes nedostatek důkazů, které by ji spojovaly s teroristickými činy, a stíhání podezřelých z terorismu mělo probíhat spíše v rámci vojenských soudů než u civilních (Ibiden: 35).

Terorismus je komplexním problémem, který vyžaduje komplexní řešení, tudíž v rámci strategií boje proti terorismu se nelze zaměřovat pouze na jednu oblast. Všechny zmíněné strategie nějakým způsobem zahrnují spolupráci ve výměně zpravodajských informací, ekonomickou spolupráci a posílení vymáhání práva. Je to problém, který překračuje hranice národních států, a proto je nutné, aby státy v boji proti terorismu spolupracovaly, i když se neshodnou na definici. Spolupráce probíhá na různých úrovních a v různých formách.

2 Spolupráce USA s vybranými arabskými státy v boji proti terorismu

Boj s terorismem je hlavní prioritou národní bezpečnostní agendy USA od útoku z 11. září 2001. USA mají řadu zájmů v oblasti Blízkého východu – například zajištění bezpečných dodávek ropy na světový trh, zabránění šíření jaderných zbraní, zabránění terorismu, který je namířený proti Spojeným státům apod., nicméně řada těchto zájmů závisí na bezpečnosti a stabilitě spojenců USA (Byman 2015: 14). Lze říci, že terorismus a teroristické skupiny představují větší hrozbu pro americké zájmy na Blízkém východě než pro samotné území Spojených států amerických. Je obtížné posoudit, jaké nebezpečí dnes představuje terorismus, ale lze říci, že jsou zde tendence vnímat hrozbu terorismu jako mnohem větší, než ve skutečnosti je (Byman 2017: 66–68).

Po útocích z 11. září 2001 se americká pozornost zaměřila na arabský svět víc než kdykoli jindy. Řada arabských a muslimských států podpořila Spojené státy a jejich kampaň boje proti terorismu, i když široká veřejnost těchto států to plně nepodporovala. Důvodem pro to mohlo být, že s USA nesdílejí stejnou definici terorismu a také se obávaly toho, že kampaň proti terorismu obsahuje nějaký skrytý záměr americké administrativy (Al Sayyid 2002: 177). Nelze jednoduše zhodnotit přístup arabských a muslimských států k problematice terorismu, protože jejich pozice je různá a v průběhu času se proměňuje (Ibidem: 180–181).

V této kapitole se zaměřím na spolupráci Spojených států s arabskými státy – konkrétně se Saúdskou Arábií, Spojenými arabskými emiráty a Egyptem, neboť v očích americké administrativy jsou to nejdůležitější arabští spojenci v boji proti terorismu. Spolupráce probíhá v oblastech, které jsou výtčeny jako cíle v boji proti terorismu v amerických dokumentech *National Strategy for Combating Terrorism* (2003) a *National Strategy for Counterterrorism* (2011). Cíle, kterých

má být dosaženo podle těchto dokumentů, se příliš nezměnily. Cíle jsou následující:

1. Porazit teroristy a jejich organizace (4D strategie – *Defeat, Deny, Diminish, Defend*),
2. zamezit sponzorství, podpoře a zamezit vzniku útočišť pro teroristy,
3. omezit podmínky (chudoba, deprivace, sociální znevýhodnění atd.), kterých se teroristé snaží využít,
4. ochránit americké občany a zájmy doma i v zahraničí.

Podle takto stanovených cílů lze vymezit tři oblasti, na které se spolupráce soustředí – snaha zamezit financování terorismu (cíl č. 2), boj proti extrémismu a radikalizmu (cíl č. 3), bezpečnostní spolupráce (cíle č. 1 a 2). Nicméně s ohledem na komplexnost problematiky terorismu nelze brát tyto oblasti odděleně, což se může odrazit také v tom, že nějaké užité přístupy se mohou hodit do více oblastí.

2.1 Spolupráce se Saúdskou Arábií

Spojené státy americké a království Saúdské Arábie mají mimořádný a dlouhodobý vztah, což může doložit prohlášení prezidenta Obamy z roku 2015 (Office of the Press Secretary 2015), kde uvedl, „*Spojené státy a Saúdská Arábie mají mimořádné přátelství a vztah, který se datuje od Franklina Roosevelta a krále Faisala, a tento vztah se bude nadále budovat.*“ Tedy americko-saúdské vztahy mají dlouhý historický kontext. Od založení moderního saúdského státu v roce 1932, přes období studené války až do současnosti, vlády obou zemí rozvíjely vztah založený na sdílených zájmech (Merritt 2009: 6). To, že mají Spojené státy se Saúdskou Arábií mimořádný vztah, potvrdil i prezident Trump ve společném prohlášení s názvem *Joint Strategic Vision Declaration for the United States of America and the Kingdom of Saudi Arabia* (Office of the Press Secretary 2017), kde je uvedeno: „*V průběhu naší historie, Spojené státy americké a království Saúdské Arábie vytvořily produktivní partnerství založené*

na důvěře, spolupráci a společných zájmech. Nyní stojíme společně, abychom zasáhli proti společným nepřátelům, abychom posílili vazby mezi námi a šli cestou míru a prosperity pro všechny.“

Vztah mezi USA a Saúdskou Arábií představuje paradox pro americký boj proti terorismu. Na jednu stranu je Saúdská Arábie blízkým partnerem USA v boji proti terorismu, ale na druhou stranu podporuje řadu imámů a nevládních organizací, které přispívají k radikalizmu, což stěžuje boj proti násilnému extrémismu. Schopnost americké administrativy ovlivňovat jednání Saúdské Arábie je limitována, neboť Saúdové jsou sice klíčovým partnerem, ale nejsou přítelem. I přes fakt, že sdílejí řadu společných zájmů, nesdílejí společné hodnoty nebo pohled na svět (Byman 2016: 1–2).

Saúdská Arábie spolupracovala s USA již před 11. září 2001, ale v otázkách terorismu to nebyla moc blízká spolupráce. Spolupráce byla prohlubována postupně právě až po 11. září 2001. K zásadnímu předělu došlo v roce 2003, kdy Al-Káida provedla teroristický útok v Rijádu. Po tomto útoku byla Al-Káida označena za hrozbu pro národní bezpečnost Saúdské Arábie a zároveň došlo k prohloubení spolupráce se Spojenými státy v boji proti terorismu (Ibidem: 1–2).

2.1.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu

První snahy o kontrolu financování terorismu se objevily již v 90. letech, nicméně to nebylo prioritní téma americko-saúdských vztahů. Prioritami ve spolupráci USA a Saúdské Arábie bylo zajištění dodávek ropy, pokračování vzájemně výhodných hospodářských opatření. Dále pak americká administrativa chtěla po Saúdské Arábii, aby podporovala mírový proces na Blízkém východě a aby přestala podporovat Talibán (9/11 Commission 2004: 116).

V současnosti Saúdská Arábie hraje vůdčí roli při snaze zastavit financování teroristických skupin, a to zejména Al-Káidy a tzv. Islámského státu, nicméně ne vždy tomu tak bylo. Po 11. září, kdy Saúdská Arábie začala blíže spolupracovat

s USA v této problematice, bylo podniknuto pouze několik málo kroků. Země se dohodly na společné strategii, v rámci které společně podaly žalobu na dvě pobočky saúdské charitativní organizace Islámské nadace Al Haramain (angl. *Al Haramain Islamic Foundation*, HIF) a označily je za podporovatele terorismu. V roce 2002 byl vytvořen společný návrh na zmrazení účtů šesti saúdských jednotlivců a dvou poboček HIF v Bosně a Somálsku. Ale k vytvoření konzistentní strategie, jak zapojit Saúdskou Arábii do boje proti financování terorismu, došlo až v roce 2003 (Ibidem: 117–118).

Předpoklady pro stálou bilaterální spolupráci s USA v boji proti financování terorismu mělo vytvořit ustanovení *Joint Terrorism Financing Task Force* v roce 2003. Tato skupina se zaměřuje na sdílení informací ohledně financování terorismu, sledování bankovních záznamů a informací o účtech apod. Má identifikovat a vyšetřovat osoby a entity podezřelé z poskytování finanční podpory teroristickým skupinám. V rámci této aktivity to bylo poprvé, kdy američtí zaměstnanci z různých agentur spolupracovali se saúdskými protějšky přímo na území Saúdské Arábie, kde sledovali zpravodajské informace a problematické finanční transakce. V době vzniku řada pozorovatelů viděla tuto spolupráci jako test pro Saúdskou Arábii, jak může dokázat, že se zvládne vypořádat s terorismem a zablokovat tok peněz od jejích občanů k teroristickým organizacím (Boon – Lovelace – Huq 2010: 179–180). Od září 2003 probíhá také výcvikový program pro zaměstnance saúdské vlády ohledně vyšetřování a boje s financováním terorismu. Do současnosti probíhají pravidelné schůzky, které se uskutečňují v Rijádu a ve Washingtonu, D.C. (Ibidem: 182).

Od roku 2003 byla v Saúdské Arábii podniknuta řada kroků, aby bylo zamezeno financování terorismu. V tomto roce saúdská vláda přijala zákon proti praní špinavých peněz, čímž se zde praní špinavých peněz a financování terorismu stalo nelegální. Proběhla zde systémová změna finančního sektoru, zejména byla zavedena kontrola transakcí v hotovosti. Dále pak byla zvýšena kontrola charit na území Saúdské Arábie. Bylo zde také znát kooperativní úsilí v rámci regionu ohledně zvýšení povědomí o praní peněz a financování terorismu (Prados 2006:

1–2). Mezi nová opatření patřila i snaha vytvořit formální bankovní systém více atraktivní pro saúdské občany. Důvodem pro to bylo, aby alternativní systém *hawala* nebyl tolik užívaný a lépe se sledovaly toky peněz (Mendelsohn 2009: 128).

Závazek USA posilovat spolupráci se Saúdskou Arábií v boji proti terorismu a jeho financování byl potvrzen americkým zákonem s názvem *Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004*, konkrétně v sekci 7120 (3) (GPO 2004: 168–169). V roce 2005 saúdská vláda ustanovila Finanční investigativní jednotku (angl. *Financial Intelligence Unit*, FIU). V rámci prohloubení spolupráce Spojené státy poskytly trénink pro zaměstnance FIU. Podle amerických zaměstnanců ministerstva financí měl tréninkový program napomoci vybudovat kapacity Saúdské Arábie a poskytnout asistenci při dosahování mezinárodních standardů. Cílem této spolupráce mělo být saúdské členství v *Egmont Group* (Merritt 2009: 30).

V lednu 2008 byla americkému Kongresu předložena zpráva o strategii USA pro spolupráci se Saúdskou Arábií v boji proti terorismu a financování terorismu v reakci na implementaci *Implementing the Recommendations of the 9/11 Commission Act of 2007*. Cílem spolupráce mělo být posílení schopností saúdské vlády bojovat proti teroristům a prevence finanční podpory extrémistů. Tímto mělo dojít k budování aktivní protiteroristické koalice (Ibidem: 12–13). Mezi fiskálními roky 2006 a 2008 Spojené státy v oblasti boje proti financování terorismu poskytovaly výcvik saúdským zaměstnancům. Mezi těmito roky mělo být dosaženo, aby banky zvýšily podávání zpráv saúdské FIU. Saúdská vláda měla poskytovat informace výboru OSN o zabaveném majetku organizací a jednotlivců, kteří byli označeni za teroristy a podnikat právní kroky proti státním příslušníkům a skupinám poskytujícím finanční a ideologickou podporu teroristům. Dále pak měla vzniknout Charitativní komise, kde měli být jmenováni vedoucí pracovníci a měly začít první operace. Nakonec ještě saúdská vláda měla zavést a prosazovat nařízení o kurýrní hotovosti (Ibidem: 29).

Podle zprávy vydané *US Government Accountability Office (GAO)* v roce 2009 (Ibidem: 40), saúdští příslušníci a charitativní organizace v Saúdské Arábii stále představovali důležitý zdroj financování terorismu a extrémismu mimo jejich území. Financování terorismu skrze charity představuje hrozbu jak pro království, tak pro mezinárodní komunitu. V rámci boje s financováním terorismu to je další z oblastí, kde USA a Saúdská Arábie spolupracují. Například jedna z nejdůležitějších saúdských charit Islámská nadace Al Haramain byla na radaru USA jako potenciální donor teroristů již v 90. letech. Nicméně do útoků z 11. září 2001 americká administrativa nepodnikla žádné kroky proti této charitě a ani netlačila na saúdskou vládu, aby zamezila financování terorismu. Důvodem pro tuto nečinnost bylo to, že financování terorismu nebylo prioritou v rámci bilaterálních vztahů USA a Saúdské Arábie a také to, že Spojené státy neměly dostatek důkazů proti HIF (9/11 Commission 2004: 114). Ale ani v období po útocích z 11. září se nedá říci, že by Saúdská Arábie byla příliš aktivní, aby zamezila nelegální činnosti svých charit. Důvodem bylo (a stále i je) výsadní postavení charit v saúdské kultuře a nepřipouštění si faktu, že mohou být zapojeny do ilegálních aktivit (Ibidem: 116). Pro zásah proti HIF Spojené státy potřebovaly, aby Saúdská Arábie s nimi spolupracovala, neboť kdyby zasáhly proti HIF samy, tak by to bylo kontraproduktivní. Ale spolupráce se rozvíjela velice pomalu. První kroky proti této charitativní organizaci byly podniknuty až v roce 2002, kdy dvě pobočky HIF byly označeny za podporovatele terorismu (Ibidem: 117–118).

Na popud Spojených států, se Saúdská Arábie pokusila o regulaci charitativního sektoru v rámci svého území, protože vybírání příspěvků pro domácí či mezinárodní charitativní záměry nebylo příliš sledováno, čehož využívaly teroristické organizace a shromažďovaly takto finance pro svou činnost. I v rámci regulace činnosti charit byla ustanovena dohoda o spolupráci s USA na vyšetřování podezřelých finančních transakcí, které by mohly vést k financování terorismu (US Department of State 2002: 59). V Saúdské Arábii byla přijata různá opatření – například byla zmrazena veškerá charitativní činnost saúdských charit mimo jejich území, charity nemohou vybírat peníze z účtů

a nemohou ani vybírat dary v hotovosti na veřejných místech. S tím souvisí i odstranění boxů charit na dary z mešit nebo obchodních center (Condersman 2006: 34).

V rámci prohloubení spolupráce s USA Saúdská Arábie v roce 2002 nabídla vytvoření Komise pro dohled nad charitami. Tato komise měla asistovat saúdským charitám při reformě jejich operací a zvýšit transparentnost. Saúdští představitelé deklarovali (cit. dle Gurulé 2008: 122), že bude probíhat audit charit, ale tyto audity nebudou veřejnosti dostupné. Nicméně ani v roce 2003 americká administrativa neviděla žádné dokumenty, které by dokazovaly vytvoření této instituce. To, že informace nejsou veřejně dostupné, může mít negativní dopad na implementaci zamýšlených opatření. Do roku 2016 nebyly nalezeny průkazné důkazy o tom, že by tato instituce plně fungovala (Prasad 2016: 28–29). Stále zůstává nejasné její složení, pravomoci, mandát a charakter. Stejně tak je nejasný mandát a pravomoci ve vztahu k saúdské národní organizaci pro charitativní práci v zahraničí, jejíž vznik byl oznámen v roce 2004 (Ibidem: 28–29).

USA a Saúdská Arábie společně spolupracovaly na uzavření několika poboček HIF po celém světě (například v Indonésii, Keně, Tanzanii nebo Pákistánu), protože existovalo podezření, že tyto pobočky poskytují finanční, materiální a logistickou podporu Al-Káidě. Podobně spolupracovaly i v případě dalších organizací jako je například *International Islamic Relief Organization* (IIRO) nebo *World Assembly of Muslim Youth* (WAMY) (Ibidem: 32–33).

Mezi USA a Saúdskou Arábií dochází ke spolupráci ohledně zabezpečení saúdských hranic, aby nedocházelo k nekontrolovatelnému přesunu hotovosti přes hranice Saúdské Arábie. Tato spolupráce byla ustanovena v rámci *Technical Cooperation Agreement* z roku 2008 (US Department of State 2008). Dohoda měla napomoci Saúdské Arábii vybudovat kapacity v oblasti ochrany kritické infrastruktury a veřejné bezpečnosti (včetně ochrany hranic, pobřežní stráže a námořních kapacit). V rámci této dohody Spojené státy také poskytovaly technickou pomoc, která měla zahrnovat například poradenství nebo školení.

Mělo dojít k vytvoření společné Komise na ochranu hranic a infrastruktury, v rámci níž měly být zřízeny specializované pracovní skupiny ohledně ochrany hranic, civilní obrany a ochrany námořních oblastí (Ibidem: 1–2).

V oblasti zabezpečení saúdských hranic USA a Saúdská Arábie spolupracují na řadě dalších otázek – například na programech s názvy *Advance Passenger Information* nebo *Passenger Name Record*. Tato spolupráce probíhá v souladu s Mezinárodním bezpečnostním řádem lodí a přístavních zařízení (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2011: 102–104). V dubnu roku 2010 se dvanáct saúdských úředníků z Ministerstva vnitra podílelo na výměně celních a hraničních jednotek v USA. I nadále probíhá program, v rámci nějž se saúdští zaměstnanci vzdělávají ohledně uplatňování práva v USA a snaží se naučit postupy, které jsou osvědčené ve Spojených státech (Ibidem: 102–104).

V roce 2014 Saúdská Arábie označila tzv. Islámský stát za hrozbu pro národní bezpečnost (stejně jako předtím Al-Káidu) a tím byl označen i za teroristickou skupinu, jejíž financování je ilegální. Po tomto kroku byla prohloubena i spolupráce s USA. Spolupráce na zabezpečení hranic Saúdské Arábie je také důležitá z toho důvodu, aby bylo zabráněno vycestování saúdským občanům ze země za účelem podpory extrémistických skupin a ozbrojených extrémistů (Blanchard 2017: 11). Nejde pouze o finanční podporu extrémistických skupin, ale jde také o to, aby saúdští občané necestovali do sousedních zemí se záměrem připojit se k nějaké teroristické organizaci a zapojit se do konfliktů v zahraničí. Tudíž Saúdská Arábie podnikla několik kroků, například zakázala svým občanům cestovat do Sýrie (Ibidem: 13–14). Prohloubení spolupráce ohledně hraniční bezpečnosti a nová opatření pro vycestování ze země jsou důležitá z toho důvodu, že Saúdská Arábie je stále druhým největším zdrojem, odkud jsou rekrutováni noví bojovníci pro Islámský stát (Bremmer 2017).

Zřejmě nejnovější aktivitou v rámci spolupráce mezi USA a Saúdskou Arábií v boji proti financování terorismu bylo zřízení *Terrorist Financing Targeting Center* (TFTC). Za použití stávajících nástrojů má dojít k formalizaci spolupráce mezi oběma státy, ale také díky tomuto centru by mělo dojít k formalizaci

spolupráce s dalšími partnery v Perském zálivu (US Department of the Treasury 2017a). Americké ministerstvo financí nabídne odborné znalosti Úřadu pro terorismus a finanční zpravodajství a spolu se Saúdskou Arábií budou předsedat této nové instituci. Touto multilaterální spoluprací se snaží reagovat na vývoj hrozby financování terorismu. Nicméně financování terorismu nebude jedinou oblastí, kterou se bude instituce zabývat. Bude se zabývat celou řadou nadnárodních hrozeb na Blízkém východě, například hrozbou, kterou představuje jaderný program Íránu, režim Assada v Sýrii nebo situace v Jemenu (Ibidem). I přes to, že se centrum bude zabývat i dalšími hrozbami, tak spolupráce proti financování terorismu bude tou hlavní oblastí, což dokládají stanové cíle tohoto centra. Stanovené cíle jsou podle US Department of the Treasury (2017a) následující:

1. Identifikovat, sledovat a sdílet informace týkající se teroristických finančních sítí,
2. koordinovat společně rušivé akce,
3. nabídnout podporu zemím v regionu, které potřebují pomoc při budování kapacit pro potírání teroristických finančních hrozeb.

První aktivitou *Terrorist Financing Targeting Center* bylo uvalení sankcí v říjnu 2017. Spojené státy společně se Saúdskou Arábií a dalšími členy uvalily sankce na vedoucí představitele a sponzory teroristických skupin – konkrétně na podporovatele Islámského státu v Iráku a Sýrii v Jemenu a Al-Káidy na Arabském poloostrově (US Department of the Treasury 2017b).

Dále bude zhodnocena efektivita spolupráce v této oblasti. Během spolupráce bylo dosaženo určitých úspěchů, jako například zmrazení desítek účtů, ze kterých docházelo k financování terorismu. Saúdská Arábie prokázala, že může být poměrně efektivním partnerem v této oblasti. Díky novým opatřením je poměrně problematické zaslat peníze teroristickým skupinám ze Saúdské Arábie. Z toho důvodu v roce 2014 šla většina finančních toků teroristickým skupinám v Sýrii přes území Kuvajtu. Nicméně i přes tento pokrok saúdská finanční podpora

sunnitských teroristických skupin představuje stále velký problém (Byman 2016: 5).

I přes vytvoření *Joint Terrorist Financing Task Force* v červnu 2004 nejsou žádné dostupné důkazy o tom, že by činnost této skupiny vedla k nějakému zatýkání či stíhání jednotlivců podezřelých z terorismu. Sice opatření proti financování teroristických organizací byla v Saúdské Arábii podniknuta, nicméně pro vnější pozorovatele nejsou příliš transparentní (Prasad 2016: 30–31).

Podobně nelze úplně zhodnotit efektivitu Finanční investigativní jednotky v Saúdské Arábii. Jednotka začala fungovat v roce 2005 a již v roce 2009 bylo dosaženo společného cíle USA a Saúdské Arábie, a to členství saúdské FIU v *Egmont Group* (Egmont Group 2018), což by mohlo být považováno za úspěch jejich spolupráce. Nicméně i když je FIU považováno za důležitou instituci v boji proti financování terorismu, tak v Saúdské Arábii není plně funkční. Úkolem FIU je shromažďovat a analyzovat podezřelé finanční údaje, ale chybí zde spolehlivé a přístupné metriky. Údaje nezbytné k posouzení účinnosti prosazovaných reforem buď neexistují nebo nejsou veřejně dostupné. Dále pak nejsou žádné dostupné důkazy o tom, že Saúdská Arábie veřejně zakročila proti jakémukoli jednotlivci, který financoval terorismus. Veřejně nebylo ani oznámeno žádné zatýkání, soudní procesy ani uvěznění i přes to, že zatýkání a jiné represivní kroky údajně proběhly (Prasad 2016: 28–29).

Co se týče americko-saúdské spolupráce ohledně omezování financování terorismu skrze charitativní organizace, lze říci, že bylo dosaženo úspěchů v podobě uzavření problematických poboček saúdských charit ve světě, či uvalení sankcí na některé charitativní pobočky skrze OSN. Nicméně i zde se najdou limity. Například uzavřené pobočce Al Haramain v Indonésii se podařilo později obnovit svou činnost a dále finančně a materiálně podporovala Al-Káidu. Limitem v této oblasti spolupráce je také to, že Saúdská Arábie odmítla označit zakladatele a čelního představitele Al Haramain Aqíla Abdulazíza al-Aqíla za podporovatele terorismu, což vyvolalo rozpory, neboť Spojené státy tento krok podnikly (Ibidem: 31–33).

Spojené státy napomohly k lepšímu zabezpečení pozemních, námořních a vzdušných hranic Saúdské Arábie. Došlo k instalaci biometrických skenerů na vstupních místech po celém království. Dále byly nainstalovány tepelné zobrazovací systémy, detektory pohybu a elektronické snímače na oplocení podél hranic s Irákem, Jemenem a Jordánskem (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2012: 119–120). Z tohoto je jasné, že k jistému zlepšení v zabezpečení saúdských hranic došlo, ale podle Bremmera (2017) byla v roce 2017 Saúdská Arábie stále druhým největším zdrojem, odkud byli rekrutováni noví bojovníci pro tzv. Islámský stát.

Efektivitu spolupráce USA a Saúdské Arábie v rámci *Terrorist Financing Targeting Center* nelze hodnotit s ohledem na to, že toto centrum vzniklo minulý rok. Zatím příliš aktivit nevyvinulo, a tudíž je předčasné z toho vyvozovat nějaké závěry. V tomto případě je to příležitost pro jiné výzkumníky, kteří budou provádět výzkum v následujících letech.

2.1.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu

Důležitým komponentem spolupráce v boji proti terorismu je boj s extrémismem a radikalizmem, neboť Saúdská Arábie je stále domovem řady imámů a náboženských organizací, které podporují sektářství a staví se negativně proti roli Spojených států amerických na Blízkém východě. Objevuje se řada spikleneckých teorií (například že USA mohou za řadu nemocí, které dříve na Blízkém východě nebyly), které podporují negativní postoj proti USA a přispívají k radikalizaci saúdské společnosti (Byman 2016: 5–6). Z toho důvodu Spojené státy financují řadu iniciativ v Saúdské Arábii, které mají posílit jejich pozitivní image. Mezi dané iniciativy patří například pomoc při rozvoji ministerstva školství, výměnné programy, programy na výuku angličtiny pro mladé nebo jsou poskytovány stipendijní programy pro saúdské vysokoškolské studenty (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2009: 230–231). Reforma saúdského školství je důležitá také z toho důvodu, aby došlo k revizi učebnic, ze kterých musí být odstraněny nenávistné a netolerantní odkazy,

aby byla podpořena tolerance v saúdské společnosti. Nicméně kvůli konzervativnímu charakteru saúdské společnosti nedochází k rychlému pokroku v realizaci reforem (Ibidem: 230).

V boji proti extrémismu a radikalizmu je také důležité podporovat nejen reformy ve školství, ale i vnitřní sociální (včetně větší náboženské svobody a práv žen), politické, hospodářské a ekonomické reformy. Spojené státy se snaží v těchto oblastech být Saúdské Arábii nápomocné. Je potřeba, aby došlo k navýšení politické participace, zvýšení transparentnosti a odpovědnosti vlády (Ibidem: 230). Tyto kroky jsou velice důležité pro posílení legitimacy saúdské vlády. Ekonomické reformy jsou důležité kvůli tomu, aby byly řešeny zdroje sociální nespokojenosti, neboť špatné sociální podmínky mohou být důvodem k radikalizaci segmentu společnosti. Spojené státy se snaží spolupracovat se Saúdskou Arábií i v tomto případě. Například je zde snaha o tvorbu nových pracovních míst. Do této snahy jsou zapojeny i americké společnosti (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2011: 187).

Saúdská vláda sleduje projevy a dokumenty náboženských vůdců, aby si byla jista, že neobhajují a nešíří extrémní ideologii. Ze získaných informací profitují americké zpravodajské agentury, neboť i v tomto případě Spojené státy a Saúdská Arábie spolupracují v oblasti výměny zpravodajských informací. Saúdská vláda poskytuje informace nejen o jednotlivcích, ale i o různých organizacích (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2009: 227–229), což napomáhá k předcházení teroristických útoků.

V době dobře dostupného internetu a sociálních medií je důležité přijmout opatření, která omezí či úplně zabrání šíření teroristické propagandy. To si uvědomují jak Spojené státy, tak i Saúdská Arábie. Například v roce 2013 Saúdská Arábie investovala nemalé prostředky do technologií na zabezpečení kyberprostoru. Ve zmíněném roce do těchto technologií investovala nejvíce ze všech států na Blízkém východě (Saudi Embassy 2017: 50). Rychlost a anonymita, kterou internet poskytuje, je i výhodou pro teroristické organizace, jak šířit své radikální myšlenky do světa. Takto mohou snadno získat nové

sympatizanty nebo inspirovat k teroristickým útokům, které provádějí „osamělí vlci.“ Hrozbu také představuje nárůst počtu webových stránek, které šíří extrémistické myšlenky, neboť se šíří rychleji než jsou identifikovány a zablokovány (Boucek 2008). Spojené státy a Saúdská Arábie spolupracují v oblasti kyberbezpečnosti, zejména s americkým *Department of Homeland Security*. Cílem kooperace je ochrana vládní infrastruktury i infrastruktury soukromého sektoru a zabezpečení kyberprostoru obou států (The Kingdom of Saudi Arabia and Counterterrorism 2016: 12). Nebo spolupracují se CIA – například v roce 2010 byla vytvořena webová stránka s názvem „*honeytrap*,“ která měla napomoci odhalit islámské extrémisty, kteří by plánovali teroristické útoky na území Saúdské Arábie (Beaumont 2010).

Spojené státy americké a Saúdská Arábie spolupracují v boji proti extrémismu i v rámci neformální multilaterální organizace s názvem *Global Counterterrorism Forum* (GCTF). Členské státy se pravidelně účastní schůzí, kde jsou prozkoumávány mezinárodní strategie proti extrémismu a na základě toho bylo vypracováno například Memorandum z Ankary (2012) o multisektorálním přístupu v boji proti extrémismu. Dalším výsledkem práce této organizace může být třeba Římské memorandum. Tématem tohoto výstupu byla rehabilitace a opětovná integrace násilných extrémistů do společnosti (Global Governance Monitor Terrorism [nedatováno]).

V boji proti terorismu jsou přístupy proti extrémismu velmi důležitou oblastí pro Saúdskou Arábii a z toho důvodu zřídila rehabilitační program, který má za úkol integrovat extrémisty zpět do společnosti. Ti, kdo program dokončí a prokáží, že mohou být rehabilitováni, mají nárok na propuštění z vazby, na zaměstnání, kmenovou a rodinnou reintegraci. V Saúdské Arábii byl zřízen i program na boj s radikalizací v rámci saúdského vězeňského systému (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2010: 141–142). Centrum Prince Mohammada bin Nájifa představuje unikátní model pro boj s extrémistickou ideologií, podle něhož byly zřízeny protiradikalizační programy i v jiných státech (například v Egyptě,

Jemenu, Alžírsku atd.) a Spojené státy podle vzoru saúdského rehabilitačního programu vytvořily *Task Force 134* v Iráku (Saudi Embassy 2017: 40).

Novou iniciativou, která má podpořit vzájemnou spolupráci v boji proti šíření extrémismu, má být vytvoření speciální komise, v rámci níž bude docházet ke koordinaci přístupů, které by měly mimo jiné zamezit šíření propagandy a extrémistických zpráv. Plán na zřízení této komise byl oznámen ve společné deklaraci USA a Saúdské Arábie v květnu 2017. Komise by se měla scházet jednou ročně. Zde budou analyzovány strategie pro boj s terorismem, aby následné přístupy obou států byly lépe koordinovány (Siciliano 2017).

Podle zprávy OSN ohledně radikalizace a násilného extrémismu nelze hodnotit úspěch snah v boji proti radikalizaci, neboť „státy vstupují na relativně neznámé teritorium“ (cit. dle Global Governance Monitor Terrorism [nedatováno]), což lze říci i o spolupráci Spojených států a Saúdské Arábie v této oblasti, i když bylo dosaženo dílčích úspěchů.

Spojené státy podporovaly reformní snahy saúdského krále Abdulláha. Například došlo k reformě soudnictví, kdy americké agentury poskytly školení pro saúdské zaměstnance nebo došlo k reformám ve školství, díky kterým byla prohloubena spolupráce v oblasti studijních a pracovních výměn (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2011: 187). Ale jak bylo výše zmíněno, tak saúdská společnost je velmi konzervativní, což má za následek, že reformy narážejí na odpor společnosti a lze je provést velmi pozvolna. To například dokazuje fakt, že saúdská společnost je i nadále striktně rozdělena podle genderu, i když příležitosti a práva žen vzrostly (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2009: 231). Jelikož reformy byly provedeny nedávno a nebo stále probíhají, tak nelze říci, že by spolupráce Spojených států a Saúdské Arábie v této oblasti měla nějaký výrazný dopad na omezení extrémismu a radikalizmu.

Samotné zhodnocení deklarovaného boje Saúdské Arábie proti extrémismu a radikalizmu je také problematické, neboť Saúdská Arábie je stále obviňována z podpory extrémismu a radikalizmu proto, že se snaží exportovat svou wahhábistickou ideologii (Hein 2017). I když údajně bylo dosaženo pokroku

díky tomu, že řada vysokých náboženských vůdců nabádá saúdské občany, aby se nezapojovali do konfliktů v sousedních státech a aby nebojovali za teroristické organizace (Byman 2016: 6). Úspěchů bylo dosaženo i skrze saúdský rehabilitační program, který má údajně vysokou míru úspěšnosti, nicméně statistiky jsou těžko ověřitelné. A podobně nelze hodnotit úspěchy dalších reintegračních programů (včetně amerického programu v Iráku) (Global Governance Monitor Terrorism [nedatováno]). I když deradikalizační programy mohou přispět k snížení extrémismu a radikalizmu, tak je zde stále hrozba toho, že jedinci, kteří prošli těmito programy, se opět připojí k nějaké teroristické skupině.

2.1.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu

Spojené státy americké a další západní státy jsou tlačeny do toho, aby zajistily větší participaci arabských států v boji proti teroristickým skupinám. Toto bylo zjevné hlavně v době největšího vzestupu tzv. Islámského státu. Spolupráce v boji proti terorismu s arabskými státy je důležitá z toho důvodu, že tito spojenci mohou převzít část vojenského břemene a mohou zabránit eskalaci i tomu, že by bylo nutné větší vojenské zapojení USA (Jenkins 2016: 3–10), což se odrazilo v nárůstu ochoty Spojených států vyzbrojit a trénovat saúdské bezpečnostní jednotky.

Spojené státy a Saúdská Arábie mají blízké vztahy v oblasti obrany a bezpečnosti dlouhodobě. Jako příklad bezpečnostní spolupráce lze uvést fakt, že Saúdská Arábie od války v Zálivu (1990–1991) do americké intervence do Iráku (2003) hostila americké jednotky leteckých sil, odkud dohlížely na bezletovou zónu na jihu Iráku. Saúdská Arábie sice spolupracovala v boji proti terorismu, ale byla kritická vůči zásahu v Afghánistánu (více viz 2.1.4 kapitola), kde kritizovala míru utrpení civilních obyvatel a nechtěla se vůbec angažovat v americké intervenci do Iráku. I když saúdští představitelé byli kritičtí, tak nakonec převážil pragmatismus, na kterém je celý vztah Saúdské Arábie a Spojených států

založený a i když se zdálo, že intervence do Iráku se stane překážkou pro spolupráci (nejen v boji proti terorismu), tak nakonec tomu tak nebylo.

K prohloubení spolupráce Spojených států a Saúdské Arábie v oblasti bezpečnosti a boje proti terorismu došlo v roce 2008 s již zmiňovanou technickou dohodou o spolupráci, v rámci níž byla vytvořena bezpečnostní poradní mise v Saúdské Arábii, která je postavena na programech poradenství a transferech technologií (Blanchard 2017: 20). Bylo využito i již existujících programů jako je například americko-saúdská *Joint Commission for Economic Cooperation*, která vznikla v 70. letech. Americká technická asistence je financována zejména z *Saudi Arabian Trust Account*, který spravuje americké ministerstvo financí (GAO 1979). Podle *Defense Security Cooperation Agency* (2015) se americká administrativa zavázala poskytnout 215 miliónů dolarů od fiskálního roku 2009 na společné bezpečnostní programy se saúdským ministerstvem vnitra (cit. dle Blanchard 2017: 20).

V bezpečnostní oblasti Spojené státy se Saúdskou Arábií spolupracují i v rámci dalších programů, například *US Military Training Mission*. Tento program byl vytvořen za účelem trénovat, asistovat a radit saúdským ozbrojeným složkám, aby byly schopny v budoucnu čelit hrozbám (včetně terorismu) a tím mohly bránit společné zájmy USA a Saúdské Arábie v regionu Blízkého východu. Spojené státy organizují vojenská cvičení a poskytují profesionální vojenské vzdělání saúdským zaměstnancům (USMTM [nedatováno]). Dalším programem je *Saudi Arabian National Guard Modernization Program*, jehož cílem je modernizovat saúdskou národní gardu. V rámci programu je zajištěno potřebné školení, logistika, podpora a integrace nových zbrojních systémů (DSCA 2013).

Od roku 2009 byla oznámena řada prodejů amerického vojenského materiálu a vybavení do Saúdské Arábie. To se týkalo i prodeje amerických vojenských letadel F-15, které měly přispět k rozšíření a vylepšení saúdského královského letectva. Vojenské vybavení mělo přispět ke zlepšení vojenské schopnosti Saúdské Arábie (Blanchard 2017: 16–17), aby mimo jiné mohla zamezit fyzické

přítomnosti Al-Káidy (a jiných teroristických organizací) na území království nebo aspoň omezit jejich schopnost operovat na tomto území.

Agresivní expanze tzv. Islámského státu v Iráku a Sýrii přinutila Saúdskou Arábii, aby posilovala partnerství se Spojenými státy. Vztahy byly prohlubovány také z toho důvodu, že se Saúdská Arábie snažila získat americkou podporu pro vojenskou akci v Jemenu. Saúdská Arábie se zapojila do kampaně proti tzv. Islámskému státu, když například pomáhala s financováním amerického programu na výcvik syrských rebelů (Jenkins 2016: 4). Nakonec se Saúdská Arábie dočkala i americké podpory pro své vojenské akce v Jemenu. Občas je ale obtížné spolupráci Spojených států a Saúdské Arábie obhájit, neboť politická atmosféra v USA může zapříčinit, že americká administrativa nebude moci veřejně podporovat saúdské aktivity (Ibidem: 4).

Nicméně v roce 2017 americký prezident Trump oznámil záměr pokračovat v bilaterální bezpečnostní spolupráci se Saúdskou Arábií a naznačil, že hodlá tuto spolupráci i nadále prohlubovat. To bylo potvrzeno společným prohlášením prezidenta Trumpa a saúdského krále Salmána bin Abd al-Azize. V rámci prohlášení se dohodli na vytvoření nového strategického partnerství v 21. století. Podle tohoto prohlášení by měla vzniknout *Strategic Joint Consultativ Group*, která by se v budoucnu měla scházet minimálně jednou ročně a probírat bilaterální spolupráci (Blanchard 2017: 20).

Bezpečnostní spolupráci Spojených států a Saúdské Arábie lze hodnotit jako efektivní, neboť díky americké vojenské asistenci a novému vybavení, které USA poskytly Saúdské Arábii, se podařilo překazit řadu pokusů o teroristické útoky na cíle jak v Saúdské Arábii, tak i v zahraničí (Bureau of Political-Military Affairs 2017). Posílení saúdské schopnosti předcházet činům terorismu je důležitá i pro zajištění bezpečnosti amerických občanů a zařízení na území Saúdské Arábie. Například v roce 2015 se podařilo zadržet asi sto podporovatelů terorismu, kteří plánovali řadu útoků na území Saúdské Arábie, včetně amerického velvyslanectví v Rijádu (Hunter – Atta – Fishel 2015). Toto by se dalo považovat i za úspěch spolupráce v oblasti výměny informací.

2.1.4 Překážky pro spolupráci

I když USA a Saúdská Arábie mají mimořádný vztah, ne vždy se jejich spolupráce obešla bez problémů. Po 11. září došlo v USA k nárůstu kritiky Saúdské Arábie z důvodu, že její občané byli zapojeni do útoků. Dále pak byl kritizován laxní přístup království vůči teroristickým organizacím operujícím na jeho území. I přes americká vládní prohlášení, která pozitivně hodnotí spolupráci se Saúdskou Arábií v boji proti terorismu, se neustále objevuje kritika, že by Saúdská Arábie mohla a měla dělat víc (Prados 2006: 1–2). V roce 2003 americká administrativa kritizovala svého spojence za nedostatečné sdílení informací ohledně útoků na jeho území, při kterých byli zabiti nebo zraněni američtí občané (Ibidem: 3–5). Za Obamovy administrativy byla Saúdská Arábie také kritizována za porušování lidských práv. Problém je, že řada Saúdů nesdílí stejné hodnoty například ohledně práv žen a homosexuálů, náboženských svobod a dalších základních lidských práv (Byman 2016: 8–9).

Představitelé Saúdské Arábie odsoudili útoky z 11. září 2001 a vyjádřili soucit s občany Spojených států. I když podpořili boj proti terorismu a koalici, která provedla invazi do Afghánistánu, neubránili se kritice. Saúdští představitelé vyjadřovali obavy ohledně možného utrpení civilního obyvatelstva v Afghánistánu, které by mohlo být způsobené vojenskou akcí, kterou USA vedly. Po 11. září problém představovalo také to, že Saúdská Arábie byla jednou ze tří zemí¹¹, které udržovaly diplomatické vztahy s Tálíbánem, kterého Spojené státy považují za teroristickou organizaci (Al Sayyid 2002: 184). Tyto diplomatické vztahy sice byly přerušeny na konci září 2001, ale představitelé Saúdské Arábie zavírali oči před soukromým financováním Tálibánu, kdy zamožní saúdští šejkové a bohatí filantropové financovali tuto organizaci. Financování Tálibánu ale podkopává snahy USA o demokratizaci Afghánistánu (Gall 2016).

¹¹ Dalšími státy, které v době útoků z 11. září 2001 (i v době poté) udržovaly diplomatické vztahy s Tálíbánem, byly Spojené arabské emiráty a Pákistán.

Saúdská Arábie byla proti intervenci USA do Iráku v roce 2003 (operace Irácká svoboda). Král Fahd (cit. dle Prados 2006: 6) oznámil, že se Saúdská Arábie nikdy nebude angažovat v žádném směru ve válce v Iráku, nicméně neformálně saúdští představitelé souhlasili s poskytováním logistické podpory vojenským jednotkám. Logistická podpora například zahrnovala doplňování paliva, povolení přeletů nebo užívání amerického zařízení postaveného na území Saúdské Arábie. Podle zprávy *Philadelphia Inquirer* (cit. dle Ibidem: 6), vydané v dubnu 2004, se nakonec ukázalo, že Saúdská Arábie byla zainteresovaná mnohem více. Královská rodina povolila uskutečnění operací amerických speciálních sil na svém území, poskytla zlevněně ropu a palivo pro americké jednotky atd.

Další rozdílné názory na bezpečnostní problémy v regionu Blízkého východu se objevily v období po tzv. arabském jaru (2011). Saúdská Arábie již nepovažuje Spojené státy za tak spolehlivého spojence jako kdysi. Důvodem je to, jak se USA zachovaly k egyptskému prezidentovi Husnímu Mubárakovi, když v Egyptě probíhaly nepokoje. Neshody také panují v případě konfliktu v Sýrii. Napětí ve vzájemných vztazích vyvolala i smlouva s Íránem o jeho jaderném programu (Jenkins 2016: 1–2). Kvůli této smlouvě se saúdští představitelé obávali posílení americko-iránských vztahů, což by mohlo podkopat vztahy mezi Saúdskou Arábií a USA a také se obávali toho, že by to mohlo posílit postavení Íránu v regionu (Blanchard 2017: 21).

I když se ve vzájemných vztazích objevují neshody, tak i nadále oba státy pokračují ve spolupráci, protože pro obě strany by bylo obtížné a nákladné své dlouhodobé vztahy zrušit a nahradit, proto je zde snaha rozdílné názory překonat a vzájemné vztahy posilovat. Nicméně se zde opět objevují rozdíly v preferencích ohledně taktiky nebo metod, což komplikuje bilaterální koordinaci ohledně regionálních bezpečnostních otázek, včetně boje proti terorismu (Ibidem: 34).

2.2 Spolupráce se Spojenými arabskými emiráty (SAE)

Spojené státy americké mají dobré vztahy se Spojenými arabskými emiráty od doby, kdy v roce 1971 získaly nezávislost. Strategická poloha Emirátů a podobné názory na řadu otázek (např. považují Írán za hrozbu) učinily obě země přirozenými partnery. Tento bilaterální vztah je upevňován bezpečnostními vazbami (U.S.-U.A.E. Business Council 2015: 1). Podobně jako v případě Saúdské Arábie, Spojené arabské emiráty spolupracovaly se Spojenými státy ohledně problematiky terorismu již před útoky z 11. září 2001. Například v roce 1996 společně s USA hostily mezinárodní summit, kde se řešily teroristické útoky namířené proti Izraeli. Dále pak participovaly i na jiných fórech, které se zabývaly terorismem a došlo i k zatýkání podezřelých z terorismu. Nicméně spolupráce nebyla příliš intenzivní, k jejímu prohlubování dochází právě až po 11. září 2001 (Henne 2016: 121).

Představitelé SAE odsoudili útoky z 11. září 2001 a nabídli podporu pro vojenskou operaci v Afghánistánu, který řada islámských radikálů využívala jako bezpečné útočiště. S tím souviselo i přerušení diplomatických vztahů s Tálibánem, k čemuž došlo již jedenáct dní po útocích. Také přijali opatření proti financování terorismu (US Department of State 2002: 1, 51). Spojené arabské emiráty odsuzují terorismus a extrémismus ve všech formách, a tudíž spolupracují zejména s USA, ale i s dalšími mezinárodními partnery. Nevěří, že je možné násilný extrémismus porazit pouze vojensky, a z toho důvodu spolupracují i v jiných oblastech.

2.2.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu

Arabský poloostrov představuje nejdůležitější zdroj finanční podpory pro Al-Káidu a další teroristické organizace na celém světě. Z toho důvodu je spolupráce s partnery v této oblasti důležitá. Největšího pokroku v narušení finanční podpory bylo dosaženo s již zmiňovanou Saúdskou Arábií a pak

i se Spojenými arabskými emiráty. Tyto dva státy to berou jako prioritu v rámci spolupráce se Spojenými státy (National Strategy for Counterterrorism 2011: 14).

Po útocích z 11. září 2001 se Spojené arabské emiráty okamžitě zapojily do snah o zastavení financování terorismu. Centrální banka nařídila všem finančním institucím zmrazit účty skoro sto padesáti skupin a jednotlivců napojených na teroristické organizace. Byl zde také přijat zákon proti praní špinavých peněz a financování terorismu (US Department of State 2002: 60).

Na popud Spojených států Spojené arabské emiráty v roce 2002 zakročily proti *hawala* systému, který byl zneužíván pro financování terorismu (zejména Al-Káidy). Nicméně tento systém nechtěly úplně uzavřít, proto byl vytvořen systém registrací *hawaladar*, kde registrovaní obchodníci uchovávají informace o zákaznících a hlásí podezřelé transakce (Keene 2002: 137). USA také pokračovaly ve vyšetřování útoků z 11. září a příslušným americkým agenturám poskytly tisíce stránek, které sledovaly pohyb teroristických fondů. Ve stejném roce Spojené státy financovaly vznik *Anti-Money Laundering and Suspicious Cases Unit* (AMLSCU), která funguje jako FIU pro Spojené arabské emiráty. Tato jednotka byla zřízena v rámci emirátské centrální banky a s pomocí USA se měla připojit jako člen v *Egmont Group* (US Department of State 2003: 62–63).

K prohloubení spolupráce mezi USA a Spojenými arabskými emiráty došlo v roce 2005, kdy se uskutečnila první schůze americko-emirátské *Joint Terrorist Finance Coordinating Committee* v Abú Dhabí. Na první schůzi se za SAE účastnili zástupci centrální banky, státní bezpečnosti, ministerstva vnitra, zahraničí a spravedlnosti. Nicméně zde nebyl žádný zástupce z Dubaje, ale aby tato komise mohla být efektivní, tak bylo potřeba, aby se dalších schůzí účastnili. První schůze se zaměřovala na hotovostní kurýry a charitativní předpisy (Public Library of US Diplomacy 2006). Tato komise umožnila prohloubit bilaterální snahy o spolupráci na vysoké úrovni přímo s emirátskými protějšky ohledně řady problémů, včetně hotovostních kurýrů, charit a *hawala* systému (Alexander – Kraft 2008: 1020). Ke schůzkám dochází třikrát do roka, což přispělo ke změnám v zákonech proti špinavým penězům a financování terorismu

ve Spojených arabských emirátech. V roce 2007 Centrální banka SAE iniciovala memorandum o porozumění s regionálními, finančními a zpravodajskými službami, v rámci kterého byla uskutečněna školení proti praní špinavých peněz jak na lokální úrovni, tak na regionální (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2008: 128–129).

K dalšímu prohloubení spolupráce mezi oběma státy ve snahách zakročit proti financování terorismu došlo v roce 2012, kdy na konzulátě v Dubaji byla otevřena pobočka americké FBI. Američtí zaměstnanci poskytují asistenci pro společné snahy v boji proti financování terorismu (Congressional Research Service 2017: 26). Pro spolupráci v této oblasti byl důležitý i rok 2014, kdy byla vytvořena společná pracovní skupina s názvem *The Joint UAE-US Financial Counterterrorism Task Force*. Cílem této skupiny je boj proti financování extrémistů a zpřetrhání nelegálních finančních sítí v regionu. Iniciativa vznikla v době, kdy Spojené státy posilovaly úsilí zabránit toku financí, které plynuly tzv. Islámskému státu od jejich příznivců nebo ze zisků z ropy. Byla zde i snaha zabránit přístupu teroristických organizací do mezinárodního bankovního systému. Spojené arabské emiráty byly (a stále jsou) pevně odhodlány předcházet financování tzv. Islámského státu a Al-Nusry a se Spojenými státy mají velmi dobré vztahy v boji proti financování terorismu. Z toho důvodu byla tato pracovní skupina vytvořena ve spolupráci právě se Spojenými arabskými emiráty. V rámci této skupiny dochází ke sdílení informací ohledně financování terorismu, o bankovních účtech apod. (Khan 2014).

Kooperace s USA probíhá i v oblasti zabezpečení hranic. Tato spolupráce je důležitá, aby byly vybudovány kapacity ve Spojených arabských emirátech, které by byly schopné zajistit pozemní, vzdušné a námořní hranice, a tím i zajistit kontrolu nad finančními toky plynoucí z jejich území. Spolupráce v bezpečnosti hranic je také důležitá, aby bylo zabráněno pohybu teroristů, obchodníků s lidmi, drogami nebo zbraněmi apod. (Congressional Research Service 2017: 25).

V roce 2004 Spojené státy podepsaly se zástupci emirátu Dubaj smlouvu s názvem *Container Security Initiative Statement of Principles*. Cílem této dohody je *screening* kontejnerů, které mají být přepraveny do USA a procházejí přístavem v Dubaji. Podle této dohody jsou američtí celní zaměstnanci umístěni u *Dubai Customs Intelligence Unit* v přístavu Port Rašid v Dubaji. Každý týden dochází k inspekci asi 25 kontejnerů. Většina kontrolovaných kontejnerů vyplouvá z Íránu. Spojené arabské emiráty jsou také členy iniciativy *Megaports*, jejímž cílem je zabránit teroristům využívat velké přístavy k přepravě nedovoleného materiálu (Ibidem: 27). Vláda Spojených arabských emirátů spolupracovala s americkým *Department of Homeland Security* na zabezpečení přímých letů z Emirátů do USA, včetně sběru dat o cestujících (Ibidem: 27).

V roce 2010 představitelé Spojených arabských emirátů podepsali memorandum s americkou *Immigration and Customs Enforcement Bureau*. Na základě tohoto memoranda mělo dojít k prohloubení spolupráce a sdílení informací. Spojené státy měly poskytnout technickou pomoc, která měla přispět k vytvoření Abú Dhabí *Customs Academy* v rámci Ministerstva financí Spojených arabských emirátů. S danou americkou institucí podepsala memorandum i Celní správa v Abú Dhabí, v rámci kterého mělo dojít k posílení výměny informací ohledně vyšetřování v přístavech. A bylo dosaženo i dohody o sdílení informací s americkými leteckými společnostmi (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2010: 106–107). V roce 2012 došlo k jednání mezi Spojenými státy a Spojenými arabskými emiráty ohledně založení před-odbavovacího zařízení na mezinárodním letišti v Abú Dhabí (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2013: 145). Zřízení tohoto systému umožňuje americkým celním úřadům prohlídky cestujících směřujících do USA ještě před odletem na mezinárodním letišti v Abú Dhabí. Tento program byl první svého druhu na Blízkém východě (U.S.-U.A.E. Business Council 2015: 7).

Spojené arabské emiráty spolupracují se Spojenými státy v rámci multilaterální organizace s názvem *Terrorist Financing Targeting Centre*, kterému předsedají USA společně se Saúdskou Arábií. V rámci koordinované akce z října 2017

emirátská vláda vydala usnesení číslo 45 podle federálního zákona číslo 7 z roku 2014 o boji proti teroristickým trestným činům. Díky tomuto usnesení bylo na seznam jednotlivců a organizací podporujících terorismus přidáno deset jednotlivců a jeden subjekt. Rozhodnutí nařizuje emirátské centrální bance, aby podnikla veškeré nezbytné kroky pro zmrazení účtů těchto jednotlivců a organizací (Alfaham – Salman 2017).

V rámci hodnocení efektivity lze uvést několik úspěchů. Za první úspěchy spolupráce ve snaze přerušit financování terorismu lze považovat fakt, že Centrální banka Spojených arabských emirátů v roce 2002 nařídila všem finančním institucím na jejich území zmrazit skoro sto padesát účtů skupin a jednotlivců podezřelých z napojení na teroristické organizace (US Department of State 2002: 60). V podobných aktivitách Spojené arabské emiráty pokračují až do současnosti. Například v roce 2017 v souvislosti s vydáním vládní rezoluce číslo 28/2017 bylo na seznam teroristických organizací přidáno devět jednotlivců a charitativních organizací, jimž měly být okamžitě zmrazeny veškeré bankovní účty, investice a deposity (Wam 2017). V rámci formálních bankovních institucí by se spolupráce dala považovat za efektivní, ale když zvážím fakt, že teroristické organizace pro své financování nevyužívají pouze formální instituce (například *hawala* systém), lze efektivitu snahy o přerušování financování terorismu zpochybnit.

Z popudu USA se Spojené arabské emiráty snažily zamezit zneužívání *hawala* systému. Nelze však říci, že by nové regulace tohoto neformálního systému byly účinné, neboť podle zprávy vydané americkým ministerstvem zahraničí (cit. dle Keene 2012: 138) nebyly nahlášeny žádné podezřelé transakce od roku 2002 do roku 2008. A je zde řada dalších důvodů, proč systém registrací zavedený ve Spojených arabských emirátech není efektivní. Například zde nejsou konkrétní sankce za provozování neregistrovaných *hawala* transakcí. Dále se lze domnívat, že počet registrovaných *hawalas* je pouze malé procento ze všech *hawala* operací prováděných na území Spojených arabských emirátů (Ibidem:

138). Tudíž je zde stále oprávněná obava, že lze tento systém snadno zneužít pro financování terorismu.

Anti-Money Laundering and Suspicious Cases Unit byla úspěšně založena a s pomocí americké administrativy se v roce 2002 stala členem *Egmont Group*. To by se dalo považovat za úspěch spolupráce mezi oběma státy, neboť Spojené arabské emiráty byly prvním arabským státem, který se stal členem této mezinárodní skupiny (Darasha 2009). Nicméně efektivnost této instituce je otázkou, protože například chybí zdroje k tomu, aby AMLSCU byla schopna analyzovat všechny nahlášené podezřelé transakce. Tudíž ani není schopna úplně efektivně zakročit proti účtům, ze kterých dochází k financování teroristických organizací (Belaisha 2015: 170–171). Problém je také v tom, že zde nejsou potřebné počítačové systémy, které umožňují efektivní výměnu informací na mezinárodní úrovni a školení zaměstnanců AMLSCU je v mnoha případech nedostačující (Ibidem: 178), což také ovlivňuje efektivitu fungování jednotky.

Spojené arabské emiráty stále představují důležitý regionální a globální finanční a transportní uzel, proto USA považovaly za důležité posilovat s nimi spolupráci ohledně zamezení financování terorismu a bezpečnosti hranic. K tomu došlo díky vytvoření výše zmiňovaných pracovních skupin (*Joint Terrorist Finance Coordinating Committee* a *The Joint UAE-US Financial Counterterrorism Task Force*). Důležitou společnou iniciativou bylo i to, že se Spojené arabské emiráty připojily k *Container Security Initiative Statement of Principles*.

2.2.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu

Spojené arabské emiráty spatřují hrozbu v násilném extrémismu a jeho šíření. Z toho důvodu se snaží o prosazování tolerance a soucitu prostřednictvím islámu, potíráním základních příčin extrémismu a narušením toku zpráv, které by vedly k radikalizmu. Emirátští významní představitelé (i ti náboženští) kritizují násilnou extrémistickou ideologii a upozorňují na nebezpečí násilného extrémismu (UAE Embassy 2017). To, že představitelé Spojených arabských

emirátů považují boj s extrémismem a radikalizmem za důležitý, se odráží i ve spolupráci se Spojenými státy.

V rámci oblasti potírání základních příčin extrémismu spolupracují Spojené arabské emiráty s USA na posílení vymáhání práva na jejich území. Například v roce 2005 americké ministerstvo zahraničí hostilo zaměstnance SAE, kteří se účastnili školení v rámci různých programů zaměřených na boj s terorismem a diplomatickou bezpečnost (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2006: 145). Nicméně spolupráce v této oblasti byla narušena nedostatečnou smlouvou o právní pomoci mezi oběma státy (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2008: 128–129).

V oblasti potírání základních příčin extrémismu je nutné se zaměřovat i na jiné oblasti, jako je například dodržování lidských práv, podpora tvorby pracovních míst nebo zlepšování pracovních standardů apod. Co se týče těchto oblastí, mají Spojené arabské emiráty a USA společné cíle – například zabránit obchodování s lidmi, rozšiřovat příležitosti pro ženy a zlepšovat standarty pracovníků. Nicméně důležitější oblastí spolupráce v boji proti terorismu je reforma vzdělávacího systému (WAM 2008). To, že je reforma školství důležitá v boji proti extrémismu a radikalizmu, může dokazovat prohlášení ministra školství SAE Husajna Ibrahíma Al-Hammádiho (cit. dle Ahmad 2017), který tvrdí, že kolaps vzdělávacího systému vytváří prostředí, které využívají extrémistické síly k prosperitě, tudíž je nutné zachovat a chránit vzdělávací instituce tím, že mezi žáky budou šířeny pozitivní myšlenky.

Spojené arabské emiráty se snaží oprostít vzdělávací systém od radikálních myšlenek a snaží se prosazovat toleranci ve společnosti. Spojené státy spolupracovaly na reformách emirátského vzdělávacího systému, aby nedocházelo k radikalizaci ve školách a také, aby se obyvatelé Spojených arabských emirátů mohli stát odpovědnými členy globální společnosti (WAM 2008). Mezi Ministerstvy školství Spojených států a Spojených arabských emirátů byly navázány přímé vztahy a spolupráce probíhá také v rámci

výměnných programů jako je například *International Visitor Programs* nebo výměny v rámci *Fulbrightova programu* (Ibidem).

Spojené arabské emiráty mají zákon o kybernetickém zločinu, který kriminalizuje používání internetu teroristickými skupinami, aby touto cestou propagovaly svou ideologii a financovaly takto své aktivity (UAE Embassy 2017). Spolupráce mezi americkou administrativou s emirátskými protějšky v této oblasti je důležitá z toho důvodu, že aktéři v kyberprostoru neznají hranic a riziko hackerských útoků neustále narůstá. Spojené státy začaly poskytovat asistenci Spojeným arabským emirátům v kyberbezpečnosti, aby se mohly bránit kyberútokům ze strany Íránu (Export Virginia 2014: 7). USA se snaží posílit kyberbezpečnost SAE skrze přímou asistenci, která zahrnuje poradenství a poskytování nových technologií. Další formou je servis, který je poskytován americkými kontraktory (Lewis 2014: 4). Nicméně technologie samy o sobě nezlepší kyberbezpečnost. Je nutné, aby se zaměstnancům dostalo dostatečného školení. Posílení kyberbezpečnosti není důležité jen ve snahách zabránit šíření teroristické propagandy, ale také díky hackerským útokům na finanční instituce by mohlo docházet k financování terorismu.

K prohloubení spolupráce mezi Emiráty a Washingtonem došlo v roce 2011, kdy se v New Yorku konalo *Global Counterterrorism Forum* (GCTF), na kterém zástupce Spojených arabských emirátů inicioval vznik mezinárodního centra na boj s násilným extrémismem. Samotné centrum bylo založeno v roce 2012 a sídlí v Abú Dhabí (Hedayah 2018). Založení centra *Hedayah* a spolupráce v rámci této instituce je příkladem multilaterální snahy Spojených států amerických a Spojených arabských emirátů v boji proti násilnému extrémismu. Centrum se věnuje programům na budování kapacit, dialogu a komunikaci. V rámci chodu organizace je i prováděn výzkum násilného extrémismu ve všech členských zemích, jeho formách a projevech. Centrum je schopné spojit odborníky, odborné znalosti a zkušenosti z celého světa (Ibidem).

Dalším přelomovým rokem kooperace USA a Spojených arabských emirátů v boji proti extrémismu byl rok 2015, kdy bylo založeno centrum *Sawab* v Abú Dhabí. *Sawab* sice bylo založeno Spojenými státy a Spojenými arabskými emiráty, ale na jeho chodu se podílejí nejen vlády z regionu Blízkého východu, ale i další vlády, které se účastní koalice proti tzv. Islámskému státu (Gulf News 2018). Ministr zahraničí Spojených arabských emirátů Gargash (cit. dle Ibidem) poznamenal, že vytvořením centra *Sawab* vysílají jasnou zprávu tzv. Islámskému státu a dalším extrémistům, že umírnění muslimové kdekoli na světě odmítají jejich nenávistnou ideologii a brutalitu.

Centrum bylo založeno se záměrem bojovat proti online zprávám, propagandě a snahám o rekrutaci do tzv. Islámského státu. Toto centrum využívá moderní komunikační technologie a sociální média k tomu, aby byla na pravou míru uvedena falešná tvrzení a náboženské misinterpretace, které šíří tzv. Islámský stát. Zaměstnanci tohoto centra se zaměřují i na online komunity, které může tzv. Islámský stát a jiné teroristické skupiny snadno využít k náboru nových členů (Ibidem).

Sawab centrum navázalo pracovní vztahy i s dalšími iniciativami Spojených arabských emirátů v boji proti extrémismu, včetně *Hedayah Centre to Counter Violent Extremism* a *Forum for Promoting Peace in Muslim Societies*. Tyto iniciativy demonstrují trvalý závazek boje za tolerantní společnost ve Spojených arabských emirátech, kde extrémismus nemá místo ani budoucnost (Ibidem).

V boji proti šíření extrémistických zpráv a teroristické propagandy oba státy spolupracují také v rámci *The Global Counter ISIS Coalition Communication Working Group*, kterou právě vedou Spojené arabské emiráty, USA a Velká Británie. Tato skupina se zaměřuje na sdílení informací a strategií, které mají napomoci bojovat s extrémismem online (Office of the Spokesperson 2017).

V následující části opět bude zhodnocena efektivita spolupráce v boji proti extrémismu a radikalizmu. Od roku 2009 Spojené arabské emiráty pracují na tom, aby jejich vzdělávací systém byl oprostěn od radikálních vlivů a aby byla zdůrazňována tolerance a umírněnost. I v této oblasti spolupracují s USA.

Sice podniknuté kroky byly poměrně účinné, ale stále zde existuje hrozba infiltrace teroristických radikálních myšlenek do vzdělávacího systému (Ahmad 2017).

Spolupráce se Spojenými státy v oblasti kyberbezpečnosti je důležitá z toho důvodu, že Spojené arabské emiráty jsou druhým nejčastějším cílem hackerských útoků po USA. Tato spolupráce je poměrně efektivní, neboť emirátská vláda je schopna rychle využívat nově poskytnuté technologie a zavádět nové mechanismy, aby bylo zabráněno kyberútokům (Carrera 2017: 10). Pokrok v této oblasti může podpořit fakt, že Spojené arabské emiráty se v roce 2016 umístily na sedmáctém místě v *Global Cybersecurity Indexu*, čímž v žebříčku přeskočily například Řecko, Portugalsko nebo Irsko (Thekkepat 2017).

V případě boje s online propagandou lze považovat za úspěch to, že Spojené arabské emiráty přijaly zákon, který ustanovuje využívání internetu pro šíření teroristické propagandy za nelegální. V rámci boje s online propagandou probíhá i spolupráce s USA, díky které byla založena centra s názvem *Hedayah* a *Sawab*. Aktivity center se hlavně zaměřují na online kampaně, které se snaží bojovat proti šíření extrémistických zpráv po internetu. I když tyto organizace již fungují několik málo let, tak úplně nelze hodnotit jejich efektivitu, neboť sami úředníci a odborníci přiznávají, že nemají dostatek dat o tom, zda tyto kampaně fungují či nikoliv (Dubow 2016). Problémem také je to, že existuje značná míra absence zveřejněných zpráv o úspěších a neúspěších programů. V případě centra *Sawab* je znát určitý úpadek v prováděných aktivitách. Například v roce 2015 byl tímto centrem založen *twitterový účet*, přes který byly šířeny *tweety* proti násilnému extrémismu. Na začátku počet *tweetů* byl srovnatelný s počtem zpráv vyslaných tzv. Islámským státem, nicméně od roku 2015 jejich počet značně klesl (Berger 2016: 8–9).

2.2.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu

Bezpečnostní spolupráce mezi Spojenými státy a Spojenými arabskými emiráty je dlouhodobá. Spojené státy například prodávají zbraně SAE, poskytují výcvik a pravidelně se konají společná vojenská cvičení. Bezpečnostní spolupráce je vystavěna na dohodě s názvem *Defense Cooperation Agreement* z roku 1994, která vytvořila rámec pro bilaterální spolupráci v oblasti obrany. Tato dohoda byla naposledy obnovena v roce 2017, čímž byla prodloužena na dalších patnáct let (Congressional Research Service 2017: 20).

Vojenské jednotky Spojených arabských emirátů jsou sice malé, ale účastnily se různých amerických vojenských operací. Například již v 90. letech se spolu s USA angažovaly v Somálsku a na Balkáně. Co se týče amerických operací namířených proti terorismu, tak se Spojené arabské emiráty od roku 2003 angažují v Afghánistánu a od roku 2014 jsou členem koalice pro boj s tzv. Islámským státem (Ibidem: 14–19).

Spojené arabské emiráty mají strategickou polohu, z čehož profitují i Spojené státy, neboť emirátská vláda povolila umístění amerického personálu a vybavení na svém území. Například v roce 2017 Emiráty hostily přibližně pět tisíc amerických vojenských zaměstnanců (U.S.-U.A.E. Business Council 2017: 3), z nichž většina patří k letecké jednotce *380th Expeditionary Wing*. Ve Spojených arabských emirátech se také nacházejí dva klíčové přístavy v oblasti Perského zálivu, které jsou přístupné americkým letadlovým lodím. V přístavu Džebel Ali kotví každý rok nejvíce amerických plavidel mimo přístavy v USA. Americký vojenský personál umístěný na území Spojených arabských emirátů se účastní několika misí – například mise v Afghánistánu nebo operací namířených proti tzv. Islámskému státu (Congressional Research Service 2017: 20).

Spojené státy poskytují výcvik emirátským vojenským zaměstnancům. Například v rámci programu s názvem *Foreign Military Sales* v USA studuje a školí se cca šest až osm tisíc vojenských zaměstnanců Spojených arabských emirátů ročně. Od roku 2000 Spojené arabské emiráty hostí *Joint Air Warfare Centre*, kde dochází ke společným cvičením v oblasti včasného varování, letecké

a protiraketové obrany a logistiky. Od roku 2009 se letecké síly Spojených arabských emirátů také účastní každoročního cvičení v Nevadě (Ibidem: 21). Školení, která poskytují USA, se neomezují pouze na vojenské zaměstnance, ale i na bezpečnostní složky obecně. Například v roce 2013 Spojené státy poskytly školení ohledně vyšetřování výbuchů a sběru důkazů. Toto školení bylo přizpůsobeno tak, aby po jeho skončení SAE získaly vyškolené instruktory, kteří by následně v Emirátech prováděli výcvik policejních složek (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2014: 174).

Spojené arabské emiráty se účastnily koaličních snah na stabilizaci Afghánistánu. Poskytly přístup na vojenská zařízení americkým vojenským jednotkám a dalším spojeneckým silám, které se podílely na degradaci Tálibánu. Vojenské jednotky Spojených arabských emirátů byly jedinými arabskými jednotkami účastnicemi se operace v Afghánistánu. Od roku 2012 do roku 2014 začaly snižovat své závazky (stejně jako ostatní spojenci). Mimo vojenského zapojení poskytly i značnou finanční podporu na rekonstrukci Afghánistánu. Sice představitelé Emirátů nesouhlasili s americkou invazí do Iráku (2003), ale i přes to umožnili americkým jednotkám využívat zařízení na svém území pro operace v Iráku. A následně spolupracovali s americkou administrativou na stabilizaci situace v Iráku. Spojené arabské emiráty byly také prvním arabským státem, který plně obnovil diplomatické vztahy v iráckou vládou (U.S.-U.A.E. Business Council 2017: 8).

V rámci spolupráce v boji proti terorismu Spojené státy a Spojené arabské emiráty také sdílejí zpravodajské informace napříč různými agenturami. Například v roce 2010 dokázaly zabránit teroristickému útoku, který připravovala teroristická skupina s názvem Al-Káida na Arabském poloostrově, a to právě díky sdílení informací a spolupráci. Tato teroristická skupina se pokusila dát výbušniny do letadla, které směřovalo do USA (Ibidem: 9).

Zlomovým rokem pro bezpečnostní nebo vojenskou spolupráci v rámci boje proti terorismu byl rok 2014, kdy se vláda Spojených arabských emirátů rozhodla podpořit Spojené státy v boji proti tzv. Islámskému státu. V letech 2014 a 2015

se SAE účastnily koaličních útoků proti tzv. Islámskému státu v Sýrii. Účast na těchto útocích byla poměrně důležitá, neboť po USA provedly nejvíce útoků ze všech koaličních partnerů. Nicméně po ruské intervenci Spojené arabské emiráty (i další arabské státy) ukončily své vzdušné operace v Sýrii (PAX 2017: 11). Ruská intervence v Sýrii však nebyla jediným důvodem pro ukončení operací. Dalším podnětem bylo zajetí jordánského pilota tzv. Islámským státem, který byl pozděj zaživa upálen. Spojené arabské emiráty ukončily svou účast, protože dle jejich názoru nebyly vypracovány dostatečné plány na záchranu sestřelených posádek (Black 2015). I když ukončily operace v Sýrii, tak i nadále Spojené arabské emiráty poskytovaly logistickou podporu koalici a i nadále hostily vzdušné jednotky ostatních koaličních partnerů. A nakonec došlo i k rozhodnutí o obnovení letů, ale ne z území Spojených arabských emirátů ale z Jordánska (Schreck 2015).

Spolupráce v bezpečnostní oblasti jasně ukazuje, že Spojené státy se snaží pomoci posilovat bezpečnostní kapacity Spojených arabských emirátů. V boji proti terorismu je to důležité, aby SAE byly schopné předcházet teroristickým útokům a když k nim dojde, tak aby byly schopny se s nimi vypořádat. Také je to důležité z toho důvodu, aby mohly zakročit proti členům teroristických skupin a jejich podporovatelům.

Za úspěch spolupráce lze považovat již zmiňovaný případ z roku 2010, kdy Spojené arabské emiráty zabránily bombovému útoku na letadlo směřující do Spojených států. Ale podobně úspěšných případů by se dalo najít více. V roce 2013 emirátské úřady zatkly několik jednotlivců, kteří byli napojeni na Al-Káidu. V roce 2015 Spojené arabské emiráty stíhaly, zatkly nebo deportovaly řadu jednotlivců, kteří plánovali se připojit k tzv. Islámskému státu nebo se dopustili teroristického činu na území Emirátů. V roce 2016 bylo odsouzeno třicet osob ze čtyřiceti jedné, které patřily do teroristické skupina zvané Šabáb al-Manara. Všechna jejich zařízení byla uzavřena a majetek skupiny byl zabaven (Katzman 2018: 25). Poslední příklad by se také dal považovat za úspěch v případě snahy zamezit finanční či jiné podpoře teroristických skupin.

2.2.4 Překážky pro spolupráci

Spolupráce mezi USA a Spojenými arabskými emiráty probíhá již od 70. let a částečně se i zaměřovala na oblast terorismu. Nicméně ani v tomto případě spolupráce ne vždy probíhala bez problémů. V období před útoky z 11. září 2001 vyvolávalo napětí ve vztazích mezi oběma státy to, že Spojené arabské emiráty představovaly finanční a transitní uzel pro teroristické organizace. Například se tudy přepravovaly džihádisté, kteří měli v úmyslu se dostat do tréninkových kempů v Afghánistánu. Toto se potvrdilo i v případě útoků z 11. září na New York a Pentagon ve Washingtonu, D.C., neboť více než polovina útočníků letěla přímým letem z mezinárodního letiště v Dubaji a pro přípravu útoků byl zneužit bankovní systém Spojených arabských emirátů (Breitweiser 2017). Nicméně i přes nárůst spolupráce hned po útocích, obava, že skrze Spojené arabské emiráty budou i nadále financovány teroristické organizace, stále přetrvávala.

Problém pro spolupráci představoval i negativní postoj Spojených arabských emirátů vůči americké vojenské intervenci v Iráku (2003). V té době Spojené arabské emiráty chtěly, aby Spojené státy ukončily válku v Iráku co nejrychleji, neboť díky této invazi se v zemi staly USA velmi nepopulární. Veřejnost se dokonce pokusila o bojkot amerického zboží a někteří obyvatelé Emirátů považovaly americkou zahraniční politiku za pokus o zničení muslimských zemí. Emirátská vláda byla také veřejností velmi kritizována za to, že povolila americkým jednotkám a námořnictvu pobývat na svém území (Henne 2016: 129–130).

Spojené státy a Spojené arabské emiráty se občas neshodnou ani na tom, jaké skupiny označují za teroristické organizace. Například na seznamu teroristických organizací, který zveřejnily Spojené arabské emiráty, se mezi 85 skupinami označenými za teroristické objevily i skupiny, které sídlí v USA nebo v Evropě. Na seznam byly zařazeny třeba *Muslim American Society*, *Council on American-Islamist Relations* nebo *Muslim Association of Sweeden*. Tyto organizace reprezentují muslimskou komunitu v USA a v evropských státech. Je nutné zmínit, že americká administrativa ani Evropané tyto organizace z terorismu

neobviňují, a proto byla vláda Spojených arabských emirátů dotazována na důvody, proč tyto organizace označují jako teroristické (Congressional Research Service 2017: 26).

Neshody ve vztazích mezi oběma státy se například objevily i v roce 2007, kdy americká administrativa hrozila uvalením sankcí proti Spojeným arabským emirátům. Důvodem pro to byla skutečnost, že Emiráty neměly dostatečné exportní kontroly. Díky tomu docházelo třeba k přesunu jaderné technologie do Íránu přes území Spojených arabských emirátů (Ibidem: 27). Napětí také vyvolala dohoda s Íránem o jeho jaderném programu (2015). Spojené arabské emiráty považují Írán za jednu z největších hrozeb pro jejich národní bezpečnost. Představitelé Emirátů se obávali toho, že Spojené státy omezí své závazky ke státům Perského zálivu a regionální bezpečnosti a že se přikloní k Íránu. Tyto obavy pominuly v roce 2017, když se Trumpova administrativa vrátila k předešlé americké politice, která charakterizovala Írán jako hlavního protivníka, jehož regionální aktivity musí být potlačeny (Ibidem: 12).

Poslední rozpor vyvolal americký zákon *Justice Against Sponsors of Terrorism Act* (Jasta), který má umožnit obětem útoků z 11. září 2001 žalovat Saúdskou Arábii a Spojené arabské emiráty o kompenzaci. Ve snaze tento zákon zablokovat, představitelé Spojených arabských emirátů v roce 2017 hrozili, že přeruší spolupráci se Spojenými státy ohledně sdílení informací a zpravodajství (Malnick – Heighton 2017).

Problémem, který stále přetrvává ve Spojených arabských emirátech a negativně ovlivňuje i spolupráci s Washingtonem v boji proti terorismu, je nedostatek lidských zdrojů. Občané Emirátů tvoří pouze 11 % z celkového počtu obyvatel, což například negativně ovlivňuje účinnost donucovacích orgánů, bezpečnost hranic nebo soudní systém, a tudíž je i obtížné rozvíjet kapacity lidských zdrojů v celé řadě činností v boji proti terorismu (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2013: 145).

2.3 Spolupráce s Egyptem

Téměř po čtyři desetiletí je partnerství Spojených států a Egypta považováno za jeden z pilířů nutných ke stabilitě Blízkého východu. Od dohody v Camp Davidu v roce 1978 obě země spolupracují na řešení řady otázek, čímž se snaží reagovat na vojenské, politické a hospodářské výzvy (Embassy of Egypt 2017: 1). Americké administrativy považovaly Egypt za klíčového partnera v regionu Blízkého východu. Z toho důvodu se americká politika zaměřovala na posilování vzájemných bilaterálních vztahů. Egypt je také jednou z pěti zemí¹², kam proudí největší objem americké pomoci (USCIRF 2017: 6).

Po útocích z 11. září egyptský prezident Husní Mubárak odsoudil tyto teroristické činy a vyjádřil sympatie s americkými občany. Také vyjádřil podporu Bushově administrativě, když vyhlásila tzv. válku proti terorismu. Nicméně je nutné poznamenat, že tato podpora byla spojena s kritikou (podobně jako u Saúdské Arábie) (Al Sayyid 2002: 180–182). Ale i přes tuto skutečnost došlo k posílení spolupráce mezi Spojenými státy a Egyptem.

Vztah USA a Egypta ovlivnily protesty tzv. arabského jara (2011), kdy došlo k odstoupení prezidenta Mubáraka. Další politickou nestabilitu v Egyptě vyvolal vojenský převrat (2013), díky němuž byla odstraněna vláda Muhammada Mursího. Kvůli těmto událostem se v zemi zhoršila bezpečnostní situace a také zde docházelo k masivnímu porušování lidských práv, což vytvářelo napětí ve vztazích mezi Washingtonem a Káhirou. Dokonce došlo i k pozastavení strategického dialogu (Aly – Feldman 2014: 2). Situace se mění v roce 2015, kdy byl dialog mezi těmito státy obnoven. Díky tomu začaly být znovu budovány a prohlubovány bilaterální vztahy. V současnosti tyto státy spolupracují ve snaze eliminovat hrozbu terorismu, snaží se zabránit šíření extrémní ideologie. Kooperace má také přispět k více stabilnímu a prosperujícímu Blízkému východu (Embassy of Egypt 2017: 1). Co se týče specifických aktivit v boji proti

¹² Pro ilustraci lze užít data zveřejněných USAID za fiskální rok 2016. Za daný rok nejvíce zahraniční pomoci obdržely následující státy: Irák (5,3 mld. USD), Afghánistán (5 mld. USD), Izrael (3,1 mld. USD), Egypt (1,2 mld. USD) a Jordánsko (1,2 mld. USD) (USAID 2016).

terorismu, Egypt se snaží zamezit financování terorismu a šíření extrémismu. Se svými partnery (hlavně s USA) sdílí zpravodajské informace a bojují proti přílivu zahraničních bojovníků. Když Spojené státy vyhlásily boj proti tzv. Islámskému státu, Egypt se okamžitě připojil k mezinárodní koalici (Ibidem: 1).

2.3.1 Spolupráce při snaze přerušit financování terorismu

Po útocích z 11. září 2001 došlo k prohloubení spolupráce mezi USA a Egyptem. Egyptští představitelé podpořili americké snahy přerušit finanční či materiální podporu teroristickým skupinám. Tudiž hned v roce 2002 došlo k posílení bankovních regulací a také byl přijat zákon proti praní špinavých peněz (US Department of State 2002: 53). *Anti-Money Laundering Law No. 80* (2002) kriminalizuje praní peněz například z obchodu s narkotiky, z prostituce, terorismu, krádeže starožitností nebo obchodu se zbraněmi apod. Tento zákon nezrušil předešlý zákon o bankovním tajemství. Tedy lépe řečeno do zákona o praní špinavých peněz bylo zahrnuto předešlé ustanovení *Bank Account Secrecy Law (205/1990)*, které umožňuje státnímu zástupci nařídit přezkoumání účtů, vkladů nebo bezpečnostních schránek (Amereller 2003).

Stejný zákon ustanovuje zřízení *Money Laundering Combating Unit* (MLCU). Tato jednotka má fungovat jako FIU a její oficiální fungování bylo zahájeno v roce 2003. MLCU zodpovídá za přijímání zpráv ohledně podezřelých finančních transakcí od finančních institucí a podniků. Také měla být vytvořena databáze z dostupných informací, které měly být zpřístupněny subjektům, které jsou odpovědné za uplatňování daného zákona a také pro mezinárodní výměnu informací (*Anti-Money Laundering Law No. 80 for 2002: 4*). Vytvoření této jednotky mělo ukázat snahu Egypta bojovat proti financování terorismu. Egyptská Centrální banka a nově zřízená jednotka navázaly kooperativní vztahy s americkým centrálním bankovním systémem (*U. S. Federal Reserve*) za účelem ustálení státních opatření proti teroristickému financování (Ali Ashraf 2010: 84). V rámci společné spolupráce s USA proti financování terorismu, Egypt udržuje

otevřenou komunikaci s americkými úředníky. Skrze tyto komunikační linky dochází pravidelně ke sdílení informací ohledně dané problematiky (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2008: 106–107).

V roce 2003 došlo k vytvoření *Counterterrorism Joint Working Group*. Tato společná pracovní skupina se zaměřuje na různé oblasti v rámci boje proti terorismu, včetně koordinované snahy v zamezení financování terorismu. V této oblasti se hlavně zaměřovala na posílení právních regulací. Například v souvislosti s vytvořením MLCU to mělo přispět k integraci této jednotky do *Egmont group* (Embassy Cairo 2006). Pracovní skupina se schází téměř každý rok střídavě ve Washingtonu, D. C. a v Káhiře.

Problematickou oblastí v Egyptě pro boj s financováním terorismu, představuje severní Sinaj. Přes toto území dochází k pašování zbraní, výbušnin, financí a lidí mezi Egyptem, Gazou a Izraelem. Tyto pašerácké sítě jsou buď napojeny na teroristické organizace nebo jsou jimi aslepoň využívány (Ibidem: 106–107). Například existují důkazy o tom, že členové Hamásu opakovaně překročili hranice mezi Egyptem a Gazou, kdy se jim podařilo propašovat milióny dolarů v hotovosti. Z toho důvodu byly zpřísněny regulace v této oblasti a bylo požadováno prověření všech transakcí, které byly provedeny na hranicích (Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs 2009: 208). To, že tato oblast představovala (a stále představuje) hrozbu, může dokazovat fakt, že egyptská vláda požádala americkou administrativu o pomoc v zabezpečení hranice s Gazou. Například v roce 2009 začala stavba kovové zdi podél této hranice za pomoci amerických vojenských inženýrů (Fraser 2009). Díky americké technické pomoci došlo i zabezpečení přechodu v Rafah, aby zde docházelo pouze k legálnímu pohybu osob a zboží (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2011: 83).

Ke zhoršení situace došlo v roce 2013. Kvůli politické nestabilitě v Egyptě, která vyústila ve vojenský převrat a pád vlády Muhammada Mursího, došlo k nárůstu násilných extrémistických aktivit (zejména na Sinaji a částech dolního Egypta). Co se týče bezpečnosti hranic, Spojené státy stále poskytovaly technickou pomoc

na zabezpečení Rafah, aby nedocházelo k pašování hotovosti a jiného materiálu, které by jinak plynuly teroristickým organizacím. Ale problémem bylo to, že egyptský celní úřad neměl centrální databázi na sledování pohybu nákladu a cestujících (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2014: 133–135).

Dále bude zhodnocena efektivita spolupráce s USA v této oblasti. Egyptská vláda sice podpořila snahy Spojených států amerických o přerušení financování terorismu, ale očividně to není příliš důležitou oblastí spolupráce mezi oběma státy. Oproti již představeným státům (Saúdské Arábii a Spojeným arabským emirátům) probíhá v této oblasti mnohem méně aktivit, což dokazuje i fakt, že americká administrativa spolu s egyptskou vládou nevytvořily speciální pracovní skupinu, která by se specificky zabývala bojem proti financování terorismu. Příčinou toho může být to, že Egypt není považován za důležité finanční centrum v regionu Blízkého východu a severní Afriky (Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs 2015: 150).

Egyptská vláda prokázala snahu zakročit proti praní špinavých peněz a financování terorismu tím, že posilovala regulaci bankovníctví. Ale i navzdory tomuto podle *Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs* (2015) Egypt v roce 2015 stále představoval hrozbu. Důvodem pro to bylo, že zde stále fungovala poměrně velká neformální ekonomika založená na hotovosti i přes to, že Egypt má dobře rozvinutý formální finanční sektor. Toto finanční prostředí se dá snadno zneužít jak pro praní špinavých peněz, tak i pro financování terorismu. Tudíž lze říci, že spolupráce se Spojenými státy ve snaze zamezit financování terorismu není příliš efektivní.

2.3.2 Boj proti extrémismu a radikalizmu

Útoky z 11. září přinesly novou naléhavost k prohloubení spolupráce mezi Washingtonem a Káhirou. Bushova administrativa začala také veřejně požadovat po Egyptu liberalizaci a demokratizaci (Brownlee 2012: 69–70). Důvodem proto byla zjištění, která naznačují, že země s vyšší úrovní státního násilí užívaného

proti jeho občanům přispívá k zvýšení rizik spojených s násilným extrémismem. Tudíž zřejmě nejlepší obranou země proti terorismu je zlepšení legitimacy státu prostřednictvím demokracie, dodržování lidských práv a posílení vlády práva na lokální, národní a mezinárodní úrovni (Piccone 2017: 1). Nicméně je nutné zmínit, že USA tlačily na politické reformy pouze do té míry, aby v Egyptě byl stále zajištěn proamerický režim (Brownlee 2012: 70).

Na podporu demokratizace (nejen v Egyptě) vznikla iniciativa Partnerství pro Blízký východ (angl. *The U.S.-Middle East Partnership Initiative*, MEPI). Program byl oficiálně představen americkým ministrem zahraničí Colinem Powellem a měl mít oficiálně tři pilíře – rozvoj v oblasti ekonomiky, politické participace a vzdělávání. Později bylo ještě přidáno posílení postavení žen (Ibidem: 77). Například rozvoj egyptského vzdělávání probíhá i za pomoci americké Agentury USA pro mezinárodní rozvoj (angl. *United States Agency for International Development*, USAID). Ta se zaměřuje na zlepšení výuky a podporu spravedlivého přístupu ke vzdělání. Díky poskytnuté asistenci dochází ke vzdělávání egyptských učitelů, posílení managementu škol nebo k rozvoji celostátních řídicích informačních systémů (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2009: 274). Například v roce 2016 USAID navázal užší spolupráci s egyptským ministerstvem školství, aby došlo k sladění vzdělávacího systému s potřebami moderní ekonomiky. K tomu je zapotřebí další vzdělávání učitelů, aby došlo k zvýšení kvality výuky (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2017: 365).

Co se týče podpory vlády práva, USA a Egypt spolupracují například v rámci programu USAID pro správu spravedlnosti. Tento projekt se zaměřuje na reformu a modernizaci obchodního soudního systému a zlepšení přístupu ke kvalitním právním službám (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2009: 262). Spolupráce v oblasti soudního systému se také řídí smlouvou s názvem *Mutual Legal Assistance Treaty*, což je dohoda o vzájemné právní pomoci (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2010: 119).

Egypt má zkušenosti s extrémismem, neboť násilné extrémistické skupiny operují na území Egypta několik desetiletí. Například smrt bývalého egyptského prezidenta Anwara as-Sádáta byla činem extrémistické skupiny. To samé platí i pro teroristický útok v Luxoru (1997) (Counter Extremism Project 2018: 1). Také má zkušenosti s deradikalizačními přístupy. V Egyptě mezi lety 1997 až 2007 došlo k „deradikalizačnímu úspěchu,“ kdy skupiny, působící na jeho území (zejména Džamá'a al-Islámíja a Al-Džihád), se nedopustily žádných teroristických útoků a odsoudily činy jiných skupin (IPI 2010: 4–5).

Ale navzdory úspěchu v oblasti deradikalizace začalo na území Egypta docházet opět k radikalizaci, a to zejména beduínských kmenů, které obývají oblast severního Sinaje. Tato radikalizace beduínských kmenů byla částečně spjata s pašeráckými sítěmi a s dlouhodobými stížnostmi ohledně diskriminace. Egyptská vláda tomu nevěnovala dostatečnou pozornost, tudíž hrozba stále narůstala (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2008: 106–107). K radikalizaci mladých lidí v Egyptě ve zvýšené míře dochází od roku 2013, kdy egyptská vláda nepřiměřeně zakročila proti demonstrantům. Od této doby odpůrci vlády více věří v to, že ozbrojený boj je jediným způsobem, jak lze dosáhnout jejich cílů. V důsledku toho řada mladých Egyptanů vyjádřila podporu odnoži tzv. Islámského státu, která působí na Sinaji (Counter Extremism Project 2018: 2).

Je očividné, že extrémismus a radikalismus představují pro egyptskou vládu velký problém. Sice představitelé Egypta chtěli stále bojovat proti extrémismu, ale po protestech tzv. arabského jara (2011) museli své úsilí soustředit spíše na ochranu oficiálních zařízení, obnovení základní bezpečnosti a na opětovné zatčení extrémistů a zločinců, kterým se podařilo uniknout z egyptských věznic (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2012: 97). Tudíž větší pozornosti se této oblasti dostalo až v roce 2015, kdy prezident Sísí začal požadovat změnu v náboženském diskurzu, která by byla schopna vzdorovat extrémistické ideologii. Z toho důvodu bylo osloveno ministerstvo Auqáf a nejvyšší sunnitský orgán v Egyptě Al-Azhar, aby začaly více podporovat umírněnou formu islámu,

a tím šířily pravé hodnoty tohoto náboženství (Shay 2017). Pro boj proti extrémismu byla přijata řada kontrolních opatření, jako například kontrola mešit, projevů, regulace fatwa nebo kontrola škol apod. (Ibidem).

V oblasti boje proti extrémismu a radikalizmu americká administrativa a egyptská vláda spolupracují v rámci již zmiňované *Counterterrorism Joint Working Group*. Byl zde například vytvořen návrh na vzdělávání imámů, které by probíhalo na egyptské univerzitě Al-Azhar. Vzdělávací program měl být postaven na několika klíčových pilířích (Embassy Cairo 2018: 4):

1. Vzdělávání imámů nepocházejících z Egypta v rámci osmi až deseti týdenního kurzu zaměřeného na základy islámu,
2. vytvoření specializovaného kurzu zaměřeného na cizí jazyky (včetně arabštiny pro nearabsky mluvící imámy), sociální zvyky a lokální politiky, kam by mohli být egyptští imáni vysláni,
3. překlady primárních islámských zdrojů do jiných jazyků,
4. vytvoření webových stránek, které budou jak v arabštině, tak i v angličtině a budou se zaměřovat na potírání radikálních ideologií.

Jak bylo již zmíněno, program měl být využit na boj s násilnou ideologií, ale také i pro rozptýlení mýtů, které o islámu kolují zejména na Západě. O tento program projeví zájem i jiné vlády (především ze států subsaharské Afriky). Nicméně problém představoval nedostatek finančních prostředků (Ibidem: 4).

USA a Egypt spolupracují i v rámci *Global Counterterrorism Forum*, což je multilaterální instituce, která byla iniciována Obamovou administrativou v roce 2011 a Egypt byl jednou ze zakládajících zemí. Instituce se měla zaměřovat na dvě hlavní oblasti a to na boj proti násilnému extrémismu a budování vlády práva. Asi nejviditelnější aktivitou spolupráce v rámci této instituce je to, že obě země spolu předsedají jedné z pracovních skupin – konkrétně skupině s názvem *Criminal Justice Sector and Rule of Law* (Waincott 2017: 52–53).

Dalším příkladem multilaterální snahy obou států v boji proti extrémismu a radikalizmu je spolupráce v rámci agentur OSN. Například spolufinancovaly rezoluci 16/18 Rady OSN pro lidská práva, která vyzývá západní vlády, aby kriminalizovaly jakékoliv obhajování náboženské nenávisti vůči jednotlivcům, která by mohla podněcovat k diskriminaci, nepřátelství nebo násilí (Lopez 2012).

Spolupráce Spojených států a Egypta v boji proti extrémismu a radikalizmu není příliš efektivní, zejména v období, kdy je egyptským prezidentem Abd al-Fattáh as-Sísí. Jeho úsilí v boji proti extrémismu zahrnovalo i tvrdé zakročení proti Muslimskému bratrstvu a jeho sympatizantům, v důsledku čehož došlo k masovému porušování lidských práv (včetně svobody slova, médií a sdružování atd.). I přes propuštění několika politických vězňů v roce 2016 stále pokračovalo zatýkání opozice, liberálních aktivistů, novinářů apod., a to ve jménu boje s extrémismem. Tato vlna zatýkání vytvořila atmosféru strachu v Egyptě (USCIRF 2017: 1). Výše bylo zmíněno, že dodržování lidských práv může být jedním elementem v předcházení radikalizmu, tudíž jejich porušování může přispívat k šíření extrémismu a radikalizmu.

V souvislosti s vlnou zatýkání lze egyptská vězení označit za „tikající bezpečnostní bombu.“ Věznice jsou přeplněné a staly se místem společného rozhořčení, neboť jsou zde uvězněni členové a podporovatelé Muslimského bratrstva, radikální islamisté, revoluční mládež ale i apolitici Egyptané. To vytváří dobré podmínky pro radikalizaci vězňů a také se tak děje. Bylo zjištěno, že například tzv. Islámský stát cílí především na mladší vězně, kteří se zdají být více náchylní k radikalizaci (Burgrova 2017: 9). Jednání prezidenta Sísího ve vnitřní politice zpochybňuje jeho deklarovanou snahu boje s extrémismem a zároveň to také ovlivňuje efektivitu spolupráce s USA, což si americká administrativa uvědomuje. Tato situace mohla být důvodem pro poskytnutí americké asistence v oblasti dodržování lidských práv (včetně náboženských svobod). Od roku 2016 je asistence poskytována skrze *Appropriations Act* (USCIRF 2017: 7).

2.3.3 Bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu

V roce 2017 americký senátor Ted Cruz (cit. dle Egypt Today 2017) řekl, že silná bezpečnostní a vojenská spolupráce mezi Egyptem a Spojenými státy je nejvyšší prioritou pro USA kvůli egyptskému úsilí v boji proti terorismu na Blízkém východě. Vztahy mezi Washingtonem a Káhirou byly založeny na snahách o udržení regionální stability, zlepšení bilaterálních vztahů zaměřených hlavně na ekonomický rozvoj Egypta, vojenské spolupráci a udržování dohody z Camp Davidu (1979). Po útocích z 11. září 2001 se americké a egyptské vztahy začaly více zaměřovat i na to, jakou hrozbu představují teroristické útoky pro vnitřní stabilitu států a bezpečnost v regionu (Mark 2003: 3).

Od roku 2001 došlo k prohloubení bezpečnostní spolupráce, která se také začala více zaměřovat na posílení bezpečnosti amerických občanů a zařízení na území Egypta. Cílem bylo lépe je zabezpečit proti teroristickým útokům. Dále pak dochází k posilování bezpečnostních opatření v Suezském průpravu, aby bylo zajištěno bezpečné proplutí amerických jednotek. Egyptská vláda také souhlasila s participací v programu s názvem *Passenger Information System* (US Department of State 2002: 53).

USA a Egypt dlouhodobě spolupracují na výměně informací a po roce 2001 postupně docházelo k prohlubování této spolupráce, zejména v oblasti vyšetřování teroristických útoků. Například egyptská vláda spolupracovala na vyšetřování střelby na letišti v Los Angeles, ke které došlo 4. července 2002. Do této střelby byl zapleten egyptský občan. Výměna informací byla důležitá pro identifikaci agresora, nicméně v tomto případě se ukázalo, že to byl čin jednotlivce nikoli teroristický útok. V roce 2002 vláda v Káhiře poskytla i jména a identifikaci jednotlivců, kteří byli podezřelí z napojení na teroristické organizace a pravděpodobně se vyskytovali na území Spojených států. To napomohlo k prohloubení spolupráce mezi státy, ale také to mohlo souviset i s politikou nulové tolerance vůči podezřelým z terorismu nebo extrémismu, kterou přijala egyptská vláda. Na oplátku USA deportovaly člena Islámského

Džihádu, kvůli soudu spojeného s vyšetřováním útoku na prezidenta Anwara as-Sádáta (US Department of State 2003: 54–55).

Po provedení americké intervence do Iráku (2003), byla většina egyptské populace proti probíhající spolupráci mezi Washingtonem a Káhirou. A i přes fakt, že egyptský prezident Mubárak byl také velice kritický ohledně této akce (viz 2.3.4 kapitola), tak to nakonec spolupráci v bezpečnostní oblasti v boji proti terorismu příliš nenarušilo. To může například dokazovat fakt, že do konce roku 2003 začal v Egyptě výcvik 250 iráckých policistů a 25 diplomatů a nakonec se uskutečnilo i společné vojenské cvičení. Dalším příkladem může být i to, že za fiskální rok 2004 Egypt obdržel tři milióny dolarů z *Antiterrorism Assistance Programu* a asi sto egyptských agentů se zúčastnilo protiteroristických kurzů ve Virginii a Louisianě (Brownlee 2012: 86–87). V rámci zmiňovaného programu se dvacet egyptských generálů zúčastnilo semináře ohledně krizového managementu ve Washingtonu. Ve stejný rok došlo i ke schůzce egyptské justiční delegace se zástupci FBI, na které se probíralo prohloubení spolupráce v oblasti boje proti terorismu (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2005: 60–61).

Díky spolupráci obou států došlo k posílení bezpečnosti na území Egypta (včetně bezpečnosti amerických občanů a zařízení na tomto území) a zvýšení efektivity jejich bezpečnostních složek. Například v roce 2007 nedošlo k žádnému úspěšnému teroristickému útoku na jeho území. Egyptská vláda byla velmi aktivní v boji proti terorismu, disponovala efektivními zpravodajskými a bezpečnostními složkami, což z egyptského území vytvářelo nehostinné prostředí pro teroristické organizace (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2008: 106–107). Nicméně bezpečnostní situace v zemi se radikálně změnila po protestech tzv. arabského jara, které vyústily až v odstoupení Mubáraka, jenž byl prezidentem Egypta od roku 1981. Co se týče bezpečnostních složek, došlo k poklesu jejich počtu a morálky. Tato situace vytvářela pro teroristické organizace potenciálně tolerantní prostředí (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2012: 97).

Je logické, že se egyptští představitelé po převratu zaměřili spíše na obnovení základní bezpečnosti a ochranu důležitých zařízení. Pozornost byla také zaměřena na politickou transformaci. Tudiž boj proti terorismu byl odsunut do pozadí, ale i přes tuto skutečnost americké ministerstvo zahraničí v rámci programu *Antiterrorism Assistance* poskytlo granty na vybavení s úmyslem zajistit potřeby Egypta a napomoci rozvoji politického prostředí. A nadále byla poskytována i technická pomoc pro zajištění hraničního přechodu v Rafah (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2013: 111).

K další politické nestabilitě v Egyptě došlo v roce 2013, kdy proběhl vojenský převrat, který vyústil v odstranění zvolené vlády prezidenta Muhammada Mursího. Během tohoto roku Egypt čelil nárůstu teroristických útoků a násilného extrémismu. Díky zhoršení bezpečnostní situace došlo k tomu, že oblast Sinaje se stala bezpečným útočištěm pro teroristické organizace (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2014: 133). Daná situace vytvořila napětí mezi Obamovou administrativou a Káhirou, což mělo za následek zrušení každoročního společného vojenského cvičení *Bright Star*. Washington také pozastavil dodávku vrtulníků Apache, raket Harpoon a dalšího vojenského vybavení. Mimoto došlo i k pozastavení části finanční podpory¹³ určené pro Egypt (Aly – Feldman 2014: 2). Napětí mezi státy narušilo blízkou bezpečnostní spolupráci, včetně spolupráce v oblasti boje proti terorismu. Situace se změnila v roce 2015, kdy byl obnoven strategický dialog (viz 2.3 kapitola). Od této doby byla spolupráce v boji proti terorismu opět prohlubována a došlo k určitým změnám, co se týče financování v rámci různých programů. Například granty z programu s názvem *Foreign Military Financing* byly dříve využívány na pořízení konvenčního vojenského vybavení, ale následně mají být tyto granty využívány specificky na vybavení pro boj s terorismem, zabezpečení hranic, pro zvýšení bezpečnosti na Sinaji a námořní bezpečnost (Sharp 2016: 15–16).

¹³ Výše finanční podpory, která byla pozastavena se pohybovala okolo 260 miliónů dolarů v hotovosti a 300 miliónů dolarů, které měly být poskytnuty ve formě půjčky (Aly – Feldman 2014: 2).

V roce 2015 egyptská vláda označila terorismus za největší hrozbu pro národní bezpečnost a vyčlenila významné vojenské zdroje pro boj s národním i mezinárodním terorismem (Office of the Coordinator for Counterterrorism 2016: 309). V souvislosti s tím začal Egypt spolupracovat se Spojenými státy v rámci koalice namířené proti tzv. Islámskému státu. USA poskytují Egyptu zásadní podporu v kampani proti teroristickým organizacím napojených na tzv. Islámský stát a Al-Káidu na Sinajském poloostrově, což je důvod, proč se egyptské vojenské jednotky nezapojily do operací proti tzv. Islámskému státu na území Iráku a Sýrie. Americká vojenská podpora Egyptu představuje důležitou část tzv. války proti teroru (Embassy of Egypt [nedatováno]).

I přes fakt, že se egyptské vojenské jednotky neúčastnily operací proti tzv. Islámskému státu na území Iráku a Sýrie, je Egypt považován za klíčového partnera. Takto je vnímán zejména z důvodu, že poskytuje logistickou a politickou podporu koalici. A také vyvíjí úsilí, aby bylo zabráněno cestování zahraničních bojovníků, kteří se chtějí připojit k tzv. Islámskému státu a do bojů v Sýrii (Counter Extremism Project 2018: 17).

Spolupráce v bezpečnostní oblasti boje proti terorismu je dlouhodobá. Spojené státy se snaží budovat kapacity Egypta, aby byla zajištěna bezpečnost a stabilita, a tím aby byla zajištěna i bezpečnost amerických občanů a zařízení na tomto území. Spolupráce je také důležitá z toho důvodu, aby bylo i nadále zajištěno bezpečné proplutí Suezským průplavem. Nicméně spolupráce byla limitována vnitřní politickou nestabilitou Egypta.

Efektivitu spolupráce nelze snadno hodnotit, neboť veřejně dostupné informace jsou velice omezené a nejsou dostupné ani evaluační zprávy, neboť americké ministerstvo zahraničí a ani ministerstvo obrany nedisponují metrikami, kterými by hodnotily efektivitu programů probíhajících v rámci bezpečnostní asistence (Johnson 2015: 42). Nicméně jedním z indikátorů by mohl být počet uskutečněných teroristických útoků. Výše bylo zmíněno, že v roce 2007 nebyl v Egyptě proveden žádný úspěšný teroristický útok. Když to srovnáme například s rokem 2016, kdy bylo provedeno v Egyptě přes tři sta teroristických útoků

(Global Terrorism Database 2017b), je zde jasný nárůst útoků, na které egyptská vláda není schopna efektivně reagovat. Tudíž by se dalo říci, že bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu není příliš efektivní.

2.3.4 Překážky pro spolupráci

Výše bylo již zmíněno, že Egypt podpořil americkou válku proti terorismu, nicméně egyptský prezident byl kritický vůči plánované intervenci do Afghánistánu. Důvodem toho bylo to, že Husní Mubárak byl obecně velmi skeptický ohledně užití masivní vojenské síly k porážce terorismu. Díky zkušenostem z minulosti věděl, že terorismus je komplexní problém a tvrdil, že je to problém, který je zakořeněn ve frustraci způsobené nedostatečným pokrokem při řešení otázek týkajících se arabských národů (cit. dle Al Sayyid 2002: 184). Ale na druhou stranu si uvědomoval, že řešení této hrozby vyžaduje mezinárodní spolupráci. Sice odmítal poslat egyptské jednotky do Afghánistánu a odmítal participaci Egypta na peacekeepingové misi, ale když již byla intervence provedena, nakonec nabídl podporu, ale apeloval na spojenecké jednotky, aby se vyhnuly civilním obětem (El-Khawas 2003: 178–179).

Další rozpory ve vztazích USA a Egypta vyvolala americká invaze do Iráku (2003). Mubárak byl velice kritický, což nebylo přípustné od klíčového amerického partnera na Blízkém východě a v severní Africe. Tudíž Bushova administrativa požadovala, aby Mubárak přestal veřejně kritizovat Spojené státy a jejich intervenci v Iráku. Nakonec bylo požadováno, aby Egypt intervenci podpořil a poskytl přístup k egyptským zařízením (Ibidem: 183). Mubárak byl v pasti. Na jednu stranu byl proti válce v Iráku, ale na druhou stranu potřeboval udržovat dobré vztahy s USA. V jiném případě by americká vláda mohla stopnout poskytování pomoci. Z toho důvodu nakonec dovolil, aby byly skrze egyptský vzdušný prostor přepravovány americké jednotky a vybavení do Perského zálivu. Dále bylo zajištěno bezpečné proplutí Suezským průplavem americkým vojenským lodím. V rámci této spolupráce došlo i ke sdílení

informací ohledně vnitřní situace v Iráku a možných teroristických hrozbách (Ibidem: 183).

K napětí ve vztazích došlo také v roce 2011, kdy v Egyptě proběhly masové protesty známé jako tzv. arabské jaro. V jejich důsledku prezident Husní Mubárak abdikoval. To vyvolalo nejistotu ohledně budoucí spolupráce, neboť po více jak dvacet let se americké zpravodajské agentury spoléhaly na služby poskytované egyptskými zpravodajskými složkami. Po změně vedení v Egyptě nebylo vůbec jasné, jak to ovlivní americké operace zaměřené na boj s terorismem (Blanche 2011: 33). Nová egyptská vláda chtěla diversifikovat jejich mezinárodní vztahy a tím omezit závislost na Spojených státech. Nakonec se ukázalo, že je to spíše rétorické, než aby k tomu ve skutečnosti došlo, protože nová vláda se musela spíše soustředit na vnitřní obnovu Egypta (Hanna 2017).

Překážkou pro spolupráci mohly být i narůstající anti-americké nálady v Egyptě, které vygradovaly právě po demonstracích v roce 2011. Uvnitř egyptského bezpečnostního aparátu začala kolovat konspirační teorie o tom, že Spojené státy byly zapleteny v podněcování nestability v Egyptě. Tyto protiamerické nálady pořád přetrvávají a mohou představovat jeden z důvodů pro narůstání neshod ve strategickém názoru na svět obou států (Ibidem).

V následujících letech po tzv. arabském jaru byla v Egyptě politická nestabilita, která snižovala jeho regionální a mezinárodní zapojení. Tím byla limitována i spolupráce s USA. Sice zde byla snaha Muslimského bratrstva udržovat dobré vztahy s americkou administrativou, neboť ji potřebovalo pro zajištění mezinárodní legitimacy. Ale po převratu v roce 2013 opět docházelo k zhoršování vztahů (Ibidem). Ke zlepšení vztahů nepřispívala ani kritika ze strany Obamovy administrativy za nedodržování lidských práv. Nedodržování lidských práv bylo také kritizováno z toho důvodu, že může přispívat k nárůstu násilného extrémismu (USCIRF 2017: 6).

K určitému uvolnění napětí ve vztazích Spojených států a Egypta došlo v roce 2015, kdy byl obnoven strategický dialog (viz výše). Nicméně je jasné, že egyptský prezident Abd al-Fattáh Sísí neměl příliš dobrý vztah s Obamovou administrativou, a tudíž uvítal zvolení Donalda Trumpa za amerického prezidenta. Sísí byl prvním představitelem státu, který pogratuloval Trumpovi ke zvolení. To, že se blýská na lepší časy vzájemných vztahů, dokazoval telefonát v prvním týdnu po zvolení Trumpa do funkce s egyptským protějškem. V rámci tohoto telefonátu se jednalo o prohloubení bilaterálních vztahů včetně bližší spolupráce v otázkách boje proti terorismu a extrémismu, jak na území Egypta, tak i v regionu Blízkého východu (Ibidem: 7).

Závěr

Po útocích z 11. září 2001 začal být terorismus považován za jednu z největších hrozeb pro národní bezpečnost Spojených států amerických a i pro bezpečnost mezinárodního systému. S ohledem na fakt, že terorismus je komplexní problém, který překračuje hranice národních států, je důležité, aby na jeho řešení jednotlivé státy spolupracovaly. Tato práce se zabývala specificky spoluprací USA se třemi arabskými státy – se Saúdskou Arábií, Spojenými arabskými emiráty a Egyptem. Tyto státy jsou považovány Spojenými státy za jedny z nejdůležitějších partnerů v arabském světě. Nachází se v oblasti Blízkého východu, kde mají Spojené státy své zájmy, které jsou stále častěji ohrožovány aktivitami teroristických organizací. A aby Spojené státy mohly bránit své zájmy, je spolupráce s těmito státy důležitá.

Pro boj proti terorismu potřebují Spojené státy, aby tito klíčoví partneři byli stabilní. Díky spolupráci mohou USA lépe zasáhnout proti teroristickým organizacím přímo v místě jejich vzniku a působení. Například díky tomu, že Spojené arabské emiráty hostí americké vzdušné jednotky, mohou Spojené státy snáze provádět operace namířené proti tzv. Islámskému státu na území Iráku a Sýrie. Dále pak tyto státy měly historickou zkušenost s terorismem, a tudíž mohou s USA sdílet zkušenosti, jak lze zasáhnout proti teroristickým organizacím a jak omezit šíření extrémismu a radikalizmu. Například Egypt má zkušenosti s deradikalizací teroristických organizací z konce 90. let 20. století. Saúdská Arábie také má zkušenosti s poměrně úspěšným deradikalizačním programem, podle kterého Spojené státy vytvořily deradikalizační program v Iráku.

I když spolupráce v boji proti terorismu probíhá dlouhodobě, tak se neobešla úplně bez problémů. Spolupráci limitovaly rozdílné názory států na regionální otázky. Arabské státy například nesouhlasily s operacemi v Afghánistánu a Iráku. Zejména představitelé Saúdské Arábie a Egypta byli veřejně kritičtí vůči americkým operacím. Limitem pro spolupráci byly i rozdílné definice terorismu

jednotlivých států. To bylo příčinou i toho, že se nemohly shodnout na tom, jaké organizace označí za teroristické. Například Spojené arabské emiráty byly dotazovány ohledně toho, proč na seznam teroristických organizací zařadily i organizace působící v USA nebo v Evropě, kde zastupují muslimskou komunitu. Další napětí třeba vyvolala i smlouva s Íránem o jeho jaderném programu. Spolupráce s Egyptem byla také limitována vnitřní politickou nestabilitou. Egyptská vláda byla nucena se více zaměřit na obnovu základní bezpečnosti, čímž byl boj proti terorismu posunut do pozadí.

I přes různé události, které vyvolaly napětí ve vztazích Spojených států a arabských vlád, docházelo spíše k prohlubování spolupráce a narůstání počtu aktivit v rámci boje proti terorismu. Je zde znát určitý pragmatismus, kdy je lepší neshody překonat než vztahy zpřetrhat a zkoušet je nahradit jinými. Za výjimku lze označit spolupráci s Egyptem, kdy po vojenském převratu v roce 2013 došlo k útlumu spolupráce se Spojenými státy, a to kvůli vnitřní politické nestabilitě a masivnímu porušování lidských práv. Nicméně ani v tomto případě nedošlo k úplnému zpřetrhání vztahů. K postupnému prohlubování spolupráce opět docházelo od roku 2015, kdy byl obnoven strategický dialog.

V rámci boje proti terorismu je užívána řada přístupů, jak se státy snaží omezit činnost teroristických skupin. Pro lepší přehlednost byla spolupráce u zmiňovaných států sledována ve třech oblastech – snaha přerušit financování terorismu, boj proti extrémismu a radikalizmu a bezpečnostní spolupráce v boji proti terorismu. Po představení klíčových aktivit spolupráce následuje zhodnocení efektivity spolupráce. Nicméně limitem této práce bylo nedostatečné množství veřejně dostupných informací.

Prvním zmiňovaným arabským státem byla Saúdská Arábie, která představuje paradox pro americký boj proti terorismu. Na jednu stranu je označována za klíčového a spolehlivého partnera, ale na druhou stranu stále představuje jeden z hlavních finančních zdrojů pro některé militantní skupiny a je také zdrojem pro rekrutaci nových bojovníků pro tzv. Islámský stát. K prohlubování spolupráce docházelo postupně od roku 2003, kdy v Saúdské Arábii došlo k teroristickému

útoku. V oblasti boje proti financování teroristických organizací saúdské království zavedlo řadu regulací svého bankovního systému a prohlubovalo spolupráci s USA v rámci pracovních skupin a multilaterálních organizací (například *Financial Intelligence Unit* a *Terrorist Financing Targeting Center*). Společně také zasáhly proti saúdským charitám (zejména Al Haramain), skrze které docházelo k financování Al-Káidy a dalších teroristických organizací.

Důležitou oblastí spolupráce je i boj proti extrémismu a radikalizmu, v rámci kterého se Spojené státy snaží podporovat reformy v Saúdské Arábii, aby zde došlo k navýšení politické participace, zvýšení transparentnosti a odpovědnosti vlády. Podporují také ekonomické reformy, díky nimž by měly být řešeny zdroje sociální nespokojenosti. Oba státy si také uvědomují, jakou hrozbu představuje anonymita kyberprostoru, skrze který teroristické organizace mohou šířit svou propagandu nebo připravovat teroristické útoky. V tomto případě Saúdská Arábie spolupracuje zejména s americkým *Department of Homeland Security* a CIA. Spolupráce USA a Saúdské Arábie probíhá i v rámci multilaterální organizace *Global Counterterrorism Forum*.

Bezpečnostní spolupráce probíhá mezi oběma státy dlouhodobě a boj proti terorismu se stal její důležitou součástí. Významným mezníkem, kdy došlo k prohloubení spolupráce, byl rok 2008. V daný rok byla podepsána technická dohoda o spolupráci, díky níž byla v Saúdské Arábii vytvořena poradní mise. Kooperace probíhá i v rámci *US Military Training Mission*, což je program, který je zaměřen na budování bezpečnostních kapacit Saúdů, aby byli schopni čelit hrozbám jako je terorismus a bránit společné zájmy. K dalšímu zásadnímu prohloubení spolupráce došlo v době vzestupu tzv. Islámského státu, kdy saúdské království podpořilo koalici vedenou Spojenými státy.

Hodnocení efektivity spolupráce mezi USA a Saúdskou Arábií je poměrně problematické. Důvodem pro to je omezené množství veřejně dostupných informací (viz výše). Ve všech oblastech bylo dosaženo určitých úspěchů, ale to nelze brát za jasný důkaz toho, že je spolupráce efektivní. Například bylo dosaženo toho, že většina finanční podpory tzv. Islámskému státu šla přes

Kuvajt, protože díky zavedeným regulacím je obtížné zaslat finanční podporu z území Saúdské Arábie. Z tohoto je vidět, že i když je zamezeno jedné formě financování, tak pro teroristické skupiny není příliš obtížné najít jiný způsob. Dále lze zpochybnit i deradikalizační přístupy a programy, neboť stále existuje vysoké riziko toho, že lidé, co projdou programem, mohou být znovu radikalizováni a opět se mohou připojit k nějaké teroristické organizaci. Úspěchů bylo dosaženo i co se týče bezpečnostní spolupráce. Podařilo se překazit řadu pokusů o teroristické útoky na cíle jak v Saúdské Arábii, tak i v zahraničí, ale na druhou stranu k teroristickým útokům na území Saúdské Arábie i jinde stále dochází.

Dalším arabským státem, se kterým Spojené státy spolupracují jsou Spojené arabské emiráty. Představitelé Emirátů nevěří, že je možné násilný extrémismus porazit pouze vojensky a z toho důvodu spolupracují i v jiných oblastech. Například právě v oblasti snahy přerušit financování terorismu. Tato forma spolupráce je důležitá z toho důvodu, že Emiráty představují regionální a světový finanční a transportní uzel, čehož dříve teroristické organizace velmi využívaly. Snaha přerušit financování terorismu je brána jako priorita v rámci spolupráce se Spojenými státy. Po útocích z 11. září 2001 zavedly Spojené arabské emiráty bankovní regulace a spolupráce s Washingtonem probíhá v rámci několika pracovních skupin (například americko-emirátské *Joint Terrorist Finance Coordinating Committee* nebo *The Joint UAE-US Financial Counterterrorism Task Force*). Důležitým mezníkem bylo i to, když se Dubaj přidala k iniciativě *Container Security Initiative Statement of Principles* a *Megaports*. Tyto iniciativy mají zabránit využívat teroristům velké přístavy. Oba státy spolupracují i v rámci multilaterální organizace *Terrorist Financing Targeting Centre*.

Důležitou oblastí spolupráce je i boj s extrémismem a radikalizmem. Spojené státy se snaží podpořit reformy, které by vedly k lepšímu vymáhání práva na území Emirátů. Ale USA si uvědomují, že v oblasti potírání základních příčin extrémismu je nutné se zaměřovat i na jiné oblasti, jako je například dodržování

lidských práv, podpora tvorby pracovních míst nebo zlepšování pracovních standardů apod., a to se snaží podporovat i ve Spojených arabských emirátech. Důležité aktivity v boji s extrémistickou propagandou probíhají v rámci center *Hedayah* a *Sawab*, které byly zřízeny z iniciativy Spojených arabských emirátů.

Bezpečnostní spolupráce je jedním z klíčových pilířů spolupráce mezi oběma státy, což platí i pro boj proti terorismu. Spojené státy poskytují výcvik emirátským vojenským zaměstnancům. Například v rámci programu s názvem *Foreign Military Sales* v USA studuje a školí se cca šest až osm tisíc vojenských zaměstnanců Spojených arabských emirátů ročně. Také dochází ke sdílení zpravodajských informací. Zlomovým rokem spolupráce v boji proti terorismu byl rok 2014, kdy Emiráty podpořily koalici proti tzv. Islámskému státu. Na začátku operací mířených proti tzv. Islámskému státu na území Iráku a Sýrie, byly Spojené arabské emiráty klíčovým partnerem, neboť po Spojených státech podnikly nejvíce letů.

Co se týče hodnocení efektivity spolupráce, lze říci to samé jako v případě spolupráce Spojených států a Saúdské Arábie. Úspěchů bylo dosaženo v podobě posílení bankovních regulací a zmrazení řady účtů. Nicméně se to týká spíše formálního finančního systému, a když vezmu v potaz, že teroristické skupiny nevyužívají pouze formální finanční systémy, tak efektivitu spolupráce lze zpochybnit. Spojené arabské emiráty jsou velmi aktivní v boji proti násilnému extrémismu a radikalizmu, což se odrazilo i ve spolupráci se s USA. Společně iniciovaly založení center *Haydah* a *Sawab*. Tato centra fungují již několik let, ale nelze hodnotit jejich efektivitu, neboť sami úředníci a odborníci přiznávají, že nemají dostatek dat o tom, zda online kampaně fungují či nikoliv. Co se týče bezpečnostní spolupráce, ta by se mohla zdát být efektivní, protože se podařilo zabránit několika útokům.

Posledním zmiňovaným arabským státem v této práci byl Egypt. Spolupráce s Egyptem byla dlouhou dobu považována za jeden z pilířů nutných ke stabilitě Blízkého východu. K prohlubování vzájemných vztahů v oblasti boje proti terorismu dochází po útocích z 11. září, nicméně po událostech tzv. arabského

jara (2011) a následující politické nestabilitě a s tím související porušování lidských práv, byla spolupráce omezena do roku 2015.

Egypt spolupracuje s USA ve snaze zabránit financování terorismu. Egyptská vláda zavedla řadu regulací finančního systému a kooperace v této oblasti probíhá i v rámci *Counterterrorism Joint Working Group*. Spojené státy se snaží pomoci zabezpečit egyptské hranice s Gazou, čímž má dojít k narušení pašeráckých sítí, které jsou napojeny na teroristické organizace. Nicméně Egypt není považován za ekonomické centrum regionu, tudíž se neúčastní tolika aktivit jako Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty.

Důležitou oblastí spolupráce je také boj proti extrémismu a radikalizmu. Po 11. září se došlo k závěru, že zřejmě nejlepší obranou proti terorismu je zvýšení legitimacy státu prostřednictvím demokracie, dodržování lidských práv a posílení vlády práva na lokální, národní a mezinárodní úrovni. To vedlo zejména Bushovu administrativu k tomu, aby vyvíjela tlak na egyptskou vládu ohledně demokratizace a liberalizace. V praxi to bylo realizováno skrze iniciativu MEPI. Spojené státy poskytují i asistenci skrze programy USAID, které se zaměřují na zlepšení školního systému a podpory vlády práva. V rámci *Counterterrorism Joint Working Group* probíhá i spolupráce zaměřená na boj s extrémismem a radikalizmem. V této oblasti spolupracují i multilaterálně skrze *Global Counterterrorism Forum*.

Vztahy Spojených států a Egypta jsou zaměřeny i na bezpečnost. V kontextu boje proti terorismu je tato spolupráce důležitá, aby byla zajištěna bezpečnost a stabilita na egyptském území, čímž by zároveň měla být zajištěna bezpečnost amerických občanů a zařízení na jeho území a také bezpečné proplutí Suezským průplavem. Mezi státy probíhá výměna informací a společná vyšetřování teroristických útoků. Spolupráce napomohla k navýšení bezpečnostních kapacit Egypta, což napomohlo k tomu, že jeho území nebylo atraktivní pro teroristické organizace. Situace se změnila po roce 2011, kdy díky politické nestabilitě začala narůstat aktivita teroristů, kteří na území severního Sinaje našli bezpečné

útočiště. V roce 2015 byl obnoven strategický dialog a vztahy začaly být opět prohlubovány. Egypt se přidal i ke koalici namířené proti tzv. Islámskému státu.

V rámci spolupráce v oblasti snahy o přerušení financování terorismu došlo v Egyptě k řadě regulací bankovního systému, ale není příliš efektivní, neboť na egyptském území stále existuje neformální finanční systém založený na hotovosti, který lze snadno zneužít pro financování terorismu. Příliš efektivní není ani spolupráce v boji proti extrémismu a radikalizmu, a to zejména v době, kdy je prezidentem Sísí. Za jeho vlády dochází k brutálnímu zakročení proti členům a podporovatelům Muslimského bratrstva, což vyvolává vlnu zatýkání, která se nevyhnula ani novinářům, aktivistům apod. Toto masivní porušování lidských práv přispívá k šíření násilného extrémismu a k radikalizaci vězňů. Bezpečnostní spolupráce byla dříve poměrně efektivní, neboť se podařilo posílit bezpečnostní kapacity Egypta a tím z jeho území vytvořit i nehostinné prostředí pro teroristické organizace. Například v roce 2007 nedošlo k žádnému úspěšnému útoku v Egyptě, ale po protestech tzv. arabského jara se situace mění. Dochází k nárůstu teroristických aktivit, na které egyptská vláda není schopná efektivně reagovat.

Literatura

Adams, N. – Nordhaus, T. – Schellenberger, M. (2011). *Counterterrorism since 9/11: Evaluating the Efficacy of Controversial Tactics* (https://thebreakthrough.org/images/pdfs/CCT_Report_revised-3-31-11a.pdf, 22. 1. 2018).

Ahmad, A. (2017). Protect education sector from extremists, UAE minister says. *Gulf News* (<http://gulfnews.com/news/uae/education/protect-education-sector-from-extremists-uae-minister-says-1.2086203>, 7. 3. 2018).

Ahmad, E. (2001). *Terrorism: Theirs and Ours* (New York: Seven Stories Press).

Al-Awsat, A. (2007). *Chronology of Attacks on Westerners in Saudi Arabia* (<https://eng-archive.aawsat.com/theaawsat/features/chronology-of-attacks-on-westerners-in-saudi-arabia>, 3. 11. 2017).

Alexander, Y. (2002). *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries* (Ann Arbor: University of Michigan Press).

Alexander, Y. – Kraft, M. B. (2008). *Evolution of U.S. Counterterrorism Policy* (London: Praeger Security International).

Alfaham, T. – Salman, N. (2017). UAE collaborates with US Treasury, other TIFTC Member States to designate terrorism leaders, financiers, and facilitators. *Emirates News Agency* (<http://wam.ae/en/details/1395302641591>, 4. 3. 2018).

Ali Ashraf, A. S. M. (2010). The Five Pivotal Muslim Nations: Their Critical Role in the Possible Construction of Hybrid Counter-Terrorism Regime. In: Tuzuner, M., *Intelligence Cooperation Practices in the 21st Century: Towards a Culture of Sharing* (Washington, D. C.: IOS Press), s. 77–121.

Al Sayyid, M. (2002). Mixed Message: The Arab and Muslim Response to „Terrorism“. *The Washington Quarterly* 25 (2), s. 177–190.

Aly, A. – Feldman, S. (2014). „Resetting“ U.S.-Egypt Relations (<https://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB79.pdf>, 23. 3. 2018).

Amereller, F. (2003). *Egypt Enacts Money Laundering Regulations* (<http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Banking/Egypt/Mena-Associates-in-Association-with-Krauss-Amereller-Henkenborg/Egypt-Enacts-Money-Laundering-Regulations>, 15. 3. 2018).

Anti-Money Laundering Law No. 80 for 2002 (<http://www.cbe.org.eg/en/AboutCBE/BankingLawDL/AntiMoneyLaunderingLaw.pdf>, 14. 3. 2018).

BBC (1996). Greek tourists killed by Egyptian gunmen (http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/april/18/newsid_2525000/2525335.stm, 2. 11. 2017).

Beaumont, P. (2010). US appoints first cyber warfare general. *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/world/2010/may/23/us-appoints-cyber-warfare-general>, 25. 4. 2018).

Belaisha, B. (2015). *Money Laundering and Financial Crimes in Dubai: A Critical Study of Strategies and Future Direction of Control* (<http://ssudl.solent.ac.uk/3489/1/Thesis.Belaisha.2015.pdf>, 4. 3. 2018).

Berger, J. M. (2016). *Making CVE Work: A Focused Approach Based on Process Disruption* (<https://www.icct.nl/wp-content/uploads/2016/05/J.-M.-Berger-Making-CVE-Work-A-Focused-Approach-Based-on-Process-Disruption-.pdf>, 7. 3. 2018).

Beshidze, R. (2002). *Weapons of Mass Destruction and International Terrorism* (<https://www.nato.int/acad/fellow/99-01/Beshidze.pdf>, 24. 1. 2018).

Black, I. (2015). UAE halted Isis air attacks after pilot capture. *The Guardian* 4. 2. 2015 (<https://www.theguardian.com/world/2015/feb/04/uae-united-arab-emirates-isis-air-attacks-pilot>, 9. 3. 2018).

Blanchard, C. M. (2017). Saudi Arabia: Background and U.S. Relations. *Congressional Resreach Service* (<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33533.pdf>, 16. 2. 2018).

- Blanche, E. (2011). Arab Spring and the Mukhabarat moment. *The Middle East* 427, s. 31–33.
- Boon, K. E. – Lovelace, D. C. – Huq, A. (2010). *Terrorist Financing and Money-laundering* (New York: Oxford University Press).
- Boucek, C. (2008). *The Sakinah Campaign and Internet Counter-Radicalization in Saudi Arabia* (<https://ctc.usma.edu/app/uploads/2010/06/Vol1Iss9-Art1.pdf>, 19. 2. 2018).
- Bremmer, I. (2017). The Top 5 Countries Where ISIS Gets Its Foreign Recruits. *Time* (<http://time.com/4739488/isis-iraq-syria-tunisia-saudi-arabia-russia/>, 16. 2. 2018).
- Breen, H. (2013). *Violent Islamism in Egypt from 1997 to 2012* (<https://www.ffi.no/no/Publikasjoner/Documents/01703.pdf>, 8. 3. 2018).
- Breitweiser, K. (2017). *UAE: Financial and Transit Hub of 9/11 Terror* (https://www.huffingtonpost.com/entry/uae-financial-and-transit-hub-of-911-terror_us_59b9d4a2e4b06b71800c36a5, 28. 2. 2018).
- Brownlee, J. (2012). *Democracy Prevention: The Politics of the U.S.-Egyptian Alliance* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Buckley, M. – Fawn, R. (2003). *Global Responses to Terrorism: 9/11, Afghanistan and beyond* (New York: Routledge).
- Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs (2009). *International Narcotics Control Strategy Report* (<http://www.justice.gov.il/Units/HalbantHon/docs/Control.pdf>, 16. 3. 2014).
- Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs (2015). *Money Laundering and Financial Crimes – Country Database* (<https://www.state.gov/documents/organization/239329.pdf>, 16. 3. 2018).
- Bureau of Political-Military Affairs (2017). *U.S. Security Cooperation with Saudi Arabia* (<https://www.state.gov/t/pm/rls/fs/2017/266861.htm>, 26. 2. 2018).

- Bureau of Political-Military Affairs (2018). *U.S. Security Cooperation With the United Arab Emirates* (<https://www.state.gov/t/pm/rls/fs/2018/279535.htm>, 29. 3. 2018).
- Burgrova, H. (2017). *Egypt's failing „War on Terror“* (<https://tn.boell.org/sites/default/files/policy-brief-egypt-1-security.pdf>, 21. 3. 2018).
- Byman, D. (2015). Beyond Counterterrorism: Washington Needs a Real Middle East Policy. *Foreign Affairs*, s. 11–18.
- Byman, D. (2016). *The U.S.-Saudi Arabia Counterterrorism Relationship* (<https://www.brookings.edu/testimonies/the-u-s-saudi-arabia-counterterrorism-relationship/>, 7. 2. 2018).
- Byman, D. (2017). Trump and Counterterrorism. *The National Interest*, s. 66–73.
- Carrera, J. L. (2017). *Achieving Compliance with ISO 27001, 20000, and UAE IA Standards* (http://www.fraudconference.com/uploadedFiles/Fraud_Conference/2017_MiddleEast/content/presentations/cpp/3B-Jose%20Luis-Carrera.pdf, 13. 3. 2018).
- Celeski, J. D. (2010). *Hunter-Killer Teams: Attacking Enemy Safe Havens* (http://www.socom.mil/JSOU/JSOUPublications/JSOU10-1celeskiH-K_final.pdf, 23. 1. 2018).
- CNN (1997). Terrorist kill 9 tourists in Cairo attack. 18. 9. 1997 (<http://edition.cnn.com/WORLD/9709/18/egypt.attack.730/>, 2. 11. 2017).
- Congressional Research Service (2017). *The United Arab Emirates (UAE): Issue for U.S. Policy* (https://www.everycrsreport.com/files/20170628_RS21852_5fe204d617ded051867f8a32d5a1bda71c5a3433.pdf, 28. 2. 2018).
- Cordesman, A. H. (2006). Saudi Arabia: Friend or Foe in the War in Terror?. *Middle East Policy* 13 (1), s. 28–41.

Counter Extremism Project (2018). *Egypt: Extremism and Counter-extremism* (https://www.counterextremism.com/sites/default/files/country_pdf/EG-12282017.pdf, 19. 3. 2018).

Darasha, Y. (2009). UAE regulators step up fight against money laundering. *Emirates* 24/7 (<https://www.emirates247.com/eb247/banking-finance/finance/uae-regulators-step-up-fight-against-money-laundering-2009-06-24-1.26344>, 3. 3. 2018).

DSCA (2013). *Saudi Arabia – Saudi Arabian National Guard Modernization Program* (<http://www.dsca.mil/major-arms-sales/saudi-arabia-saudi-arabian-national-guard-modernization-program>, 26. 2. 2018).

Dubow, B. (2016). *Next Steps: Making Countering Violent Extremism Approaches More Rigorous* (<https://dai-global-digital.com/next-steps-making-cve-more-rigorous.html>, 7. 3. 2018).

Economist (1997). Bloodbath at Luxor. 20. 11. 1997 (<http://www.economist.com/node/106278>, 2. 11. 2017).

Egmont Group (2018). *Saudi Arabia – Saudi Arabia Financial Investigation Unit (SAFIU)* (<https://egmontgroup.org/en/content/saudi-arabia-saudi-arabia-financial-investigation-unit>, 16. 2. 2018).

Egypt Today (2017). *Military, security cooperation between Egypt, U.S. is priority* (<https://www.egypttoday.com/Article/2/30466/Military-security-cooperation-between-Egypt-U-S-is-priority>, 21. 3. 2018).

El-Khawas, M. A. (2003). North Africa and the War on Terror. *Mediterranean Quarterly* 14 (4), s. 176–191.

Embassy Cairo (2006). *The Second U.S.-Egypt CT Joint Working Group* (<http://www.al-akhbar.com/node/9150>, 16. 3. 2018).

Embassy Cairo (2018). *U.S.-Egypt Counterterrorism Working Group Meeting* (<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/archive.occrp.org/f6/69/f0/f669f0149c65efceb897c69b74081c>

fedeb363ac/08cairo808.html.pdf?response-content-type=application%2Fpdf&AWSAccessKeyId=AKIAJQOQ653KJUJQD5MQ&Expires=1521558444&Signature=0e0gmbkcj1q0IPv06btNP2J19C4%3D, 19. 3. 2018).

Embassy of Egypt (2017). *Egypt and the United States: A Strategic Partnership* (http://www.egyptembassy.net/media/Egypt_America_032817.pdf, 14. 3. 2018).

Embassy of Egypt [nedatováno]. *Security* (<http://www.egyptembassy.net/egypt-us-relations/strategic-partnership/security/>, 23. 3. 2018).

Export Virginia (2014). *Cyber Security Export Market: United Arab Emirates* (<http://exportvirginia.org/wp-content/uploads/2014/02/United-Arab-Emirates.pdf>, 5. 3. 2018).

Face the Nation (2016). *Face the Nation transcript September 11, 2016: Brennan, Nunes* (<https://www.cbsnews.com/news/face-the-nation-transcript-september-11-2016-brennan-nunes/>, 20. 12. 2017).

Federal Law No. 7 of 2014 (Spojené arabské emiráty) (http://ejustice.gov.ae/downloads/latest_laws2014/LNME-FED-LAW-7-2014.pdf, 18. 1. 2018).

Fraser, C. (2009). Egypt starts building steel wall on Gaza Strip border. *BBC* (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8405020.stm>, 16. 3. 2018).

Gall, C. (2016). Saudis Bankroll Taliban Even as King Officially Supports Afghan Government. *The New York Times* (<https://www.nytimes.com/2016/12/06/world/asia/saudi-arabia-afghanistan.html>, 8. 2. 2018).

GAO (1979). *The U.S.-Saudi Arabian Joint Commission on Economic Cooperation* (<https://www.gao.gov/products/ID-79-7>, 24. 2. 2018).

Global Governance Monitor Terrorism [nedatováno]. *Developing Effective Terrorism Prevention Strategies* (<https://www.cfr.org/interactives/global-governance-monitor#!/terrorism>, 20. 2. 2018).

- Global Terrorism Database (2017a). *Saudi Arabia* (<http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?search=Saudi+arabia&sa.x=0&sa.y=0&sa=Search>, 8. 3. 2018).
- Global Terrorism Database (2017b). *Egypt* (<http://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?page=5&search=Egypt&count=100&expanded=no&charttype=line&chart=overtime&ob=GTDID&od=desc#results-table>, 8. 3. 2018).
- GPO (2004). *Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ458/pdf/PLAW-108publ458.pdf>, 12. 2. 2018).
- Gulf News* (2018). Sawab Centre launched in Abu Dhabi to counter Daesh propaganda (<http://gulfnews.com/news/uae/government/sawab-centre-launched-in-abu-dhabi-to-counter-daesh-propaganda-1.1547345>, 5. 3. 2018).
- Gurulé, J. (2008). *Unfunding Terror: The Legal Response to the Financing of Global Terrorism* (Cheltenham: Edward Elgar).
- Hanna, M. W. (2017). The United States and the Future of Egyptian-Russian Relations. *Hoover Institution* (<https://www.hoover.org/research/united-states-and-future-egyptian-russian-relations>, 14. 3. 2018).
- Hedayah (2018). *History* (<http://www.hedayahcenter.org/about-us/177/history>, 7. 3. 2018).
- Hein, M. (2017). *Saudi Arabia exports extremism to many countries – including Germany, study says* (<http://www.dw.com/en/saudi-arabia-exports-extremism-to-many-countries-including-germany-study-says/a-39618920>, 20. 2. 2018).
- Henne, P. (2016). *Islamic Politics, Muslim States, and Counterterrorism Tensions* (New York: Cambridge University Press).
- Human Rights Watch (2014). *Saudi Arabia: Terrorism Law Tramples on Rights* (<https://www.hrw.org/news/2014/02/06/saudi-arabia-terrorism-law-tramples-rights>, 14. 11. 2017).

- Hunter, M. – Atta, N. – Fishel, J. (2015). *Officials: Saudi Arabia Thwarted Suicide Bombing Attack on US Embassy* (<http://abcnews.go.com/International/International/saudi-arabia-thwarted-suicide-bombing-attack-us-embassy/story?id=30642609>, 26. 2. 2018).
- IPI (2010). *A New Approach? Deradicalization Programs and Counterterrorism* (https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/publications/a_new_approach_epub.pdf, 19. 3. 2018).
- Jenkins, B. M. (1985). *International Terrorism: The Other World War* (<https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2005/R3302.pdf>, 8. 10. 2017).
- Jenkins, B. M. (2016). A Saudi-Led Military Alliance to Fight Terrorism. *RAND Corporation* (<https://www.rand.org/pubs/perspectives/PE189.html>, 8. 2. 2018).
- Johnson, M. (2015). *Egypt – U.S. Government Should Examine Options for Using Unobligated Funds and Evaluating Security Assistance Programs* (<https://www.gao.gov/assets/670/668448.pdf>, 26. 3. 2018).
- Katzman, K. (2018). The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. Policy. *Congressional Research Service* (<https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS21852.pdf>, 9. 3. 2018).
- Keene, S. D. (2012). *Threat Finance: Disconnecting the Lifeline of Organised Crime and Terrorism* (New York: Routledge).
- Khan, T. (2014). *Joint US-UAE Task Force to Choke off ISIL Funding* (<https://www.thenational.ae/world/joint-us-uae-task-force-to-choke-off-isil-funding-1.265483>, 2. 3. 2018).
- Laqueur, W. (1977). *Terrorism* (Boston: Little, Brown).
- Laqueur, W. (1999). *The New Terrorism* (Oxford: Oxford University Press).
- Laqueur, W. (2002). *A History of Terrorism* (New Brunswick: Transaction Publishers).

- Lewis, J. A. (2014). *Cybersecurity and Stability in the Gulf* (https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/140106_Lewis_GulfCybersecurity_Web.pdf, 5. 3. 2018).
- Lopez, C. M. (2012). *U.S. Facilitating Muslim Brotherhood's Extremist Agenda* (<http://lopez.pundicity.com/12697/muslim-brotherhood-agenda>, 21. 3. 2018).
- Malnick, E. – Heighton, L. (2017). UAE warned US it could end intelligence cooperation over 9/11 victims claims. *The Telegraph* (<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/06/21/uae-warned-us-could-end-intelligence-cooperation-911-victims/>, 28. 2. 2018).
- Mark, C. R. (2003). *Egypt-United States Relations* (<http://www.iwar.org.uk/news-archive/crs/19440.pdf>, 21. 3. 2018).
- Meisels, T. (2008). *The Trouble with Terror: Liberty, Security, and the Respons to Terrorism* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Mendelsohn, B. (2009). *Combating Jihadism: American Hegemony and Interstate Cooperation in the War in Terrorism* (Chicago, London: The University of Chicago Press).
- Merritt, Z. D. (2009). *U.S. Agencies Report Progress Countering Terrorism and Its Financing in Saudi Arabia, but Continued Focus on Counter Terrorism Financing Efforts Needed* (<https://www.gao.gov/assets/300/295873.pdf>, 12. 2. 2018).
- Meulenbelt, S. E. – Nieuwenhuizen, M. S. (2015). Non-State actors' pursuit of CBRN weapons: From motivation to potential humanitarian consequences. *International Review of Red Cross* 97 (899), s. 831–858.
- Mustafa, Z. (2017). *The Need for a Legitimacy Driven Response to Counter-Terrorism* (<http://rsilpak.org/wp-content/uploads/2017/05/The-Need-for-a-Legitimacy-Driven-Response-to-Counter.pdf>, 25. 1. 2018).

National Security Strategy (2002). (<http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf>, 6. 10. 2017).

National Strategy for Combating Terrorism (2003). (https://www.cia.gov/news-information/cia-the-war-on-terrorism/Counter_Terrorism_Strategy.pdf, 26. 2. 2018).

National Strategy for Counterterrorism (2011). (https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/counterterrorism_strategy.pdf, 26. 2. 2018).

Neumann, P. R. (2017). *Countering Violent Extremism and Radicalisation that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region* (<http://www.osce.org/chairmanship/346841?download=true>, 25. 1. 2018).

Official Gazette – No. 33 (Anti-Terrorism Law) (2015). (http://www.atlanticcouncil.org/images/EgyptSource/Egypt_Anti-Terror_Law_Translation.pdf, 14. 11. 2017).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2005). *Country Reports on Terrorism 2004* (<https://www.state.gov/documents/organization/45313.pdf>, 19. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2006). *Country Reports on Terrorism 2005* (<https://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2005/64333.htm>, 23. 1. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2007). *Country Reports on Terrorism 2006* (<https://www.state.gov/documents/organization/141114.pdf>, 20. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2008). *Country Reports on Terrorism 2007* (<https://www.state.gov/documents/organization/105904.pdf>, 20. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2009). *Country Reports on Terrorism 2008* (<https://www.state.gov/documents/organization/122599.pdf>, 19. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2010). *Country Reports on Terrorism 2009* (<https://www.state.gov/documents/organization/122599.pdf>, 19. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2011). *Country Reports on Terrorism 2010* (<https://www.state.gov/documents/organization/170479.pdf>, 16. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2012). *Country Reports on Terrorism 2011* (<https://www.state.gov/documents/organization/195768.pdf>, 16. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2013). *Country Reports on Terrorism 2012* (<https://www.state.gov/documents/organization/210204.pdf>, 16. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2014). *Country Reports on Terrorism 2013* (<https://www.state.gov/documents/organization/225886.pdf>, 16. 2. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2016). *Country Reports on Terrorism 2015* (<https://www.state.gov/documents/organization/258249.pdf>, 23. 3. 2018).

Office of the Coordinator for Counterterrorism (2017). *Country Reports on Terrorism 2016* (<https://www.state.gov/documents/organization/272488.pdf>, 16. 2. 2018).

Office of the Press Secretary (2015). *Remarks by President Obama and Crown Prince bin Nayef of Saudi Arabia* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/05/13/remarks-president-obama-and-crown-prince-bin-nayef-saudi-arabia>, 5. 11. 2017).

Office of the Press Secretary (2017). *Joint Statement – Joint Strategic Vision Declaration for the United States of America and the Kingdom of Saudi Arabia* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/05/20/joint-strategic-vision-declaration-united-states-america-and-kingdom>, 5. 11. 2017).

Office of the Spokesperson (2017). *The Global Coalition – Working to Defeat ISIS* (<https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/03/268609.htm>, 9. 3. 2018).

PAX (2017). *Under the radar: The United Arab Emirates, arms transfers and regional conflict* (<https://www.paxforpeace.nl/media/files/pax-report-under-the-radar--arms-trade.pdf>, 9. 3. 2018).

Peterzell, J. (1990). The Gulf: Shi'ites: Poorer Cousin. *Time* (<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,971225,00.html>, 3. 11. 2017).

Piccone, T. (2017). Democracy and terrorism. *Brookings* (https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2017/08/fp_20170905_democracy_terrorism.pdf, 19. 3. 2018).

Prados, A. B. (2006). *Saudi Arabia: Current Issues and U.S. Relations* (<https://fas.org/sgp/crs/mideast/IB93113.pdf>, 7. 2. 2018).

Prasad, N. (2016). *The Financing of Terrorism* (Delhi: Alpha Editions).

Public Library of US Diplomacy (2006). *Scenesetter for Counterterrorism Coordination Crumpton's Visit to the UAE* (https://wikileaks.org/plusd/cables/06ABUDHABI1725_a.html#, 2. 3. 2018).

RB OSN (2004). *Resolution 1566 (2004)* (<https://www.un.org/ruleoflaw/files/n0454282.pdf>, 18. 1. 2018).

Ricciardone, F. J. (2007). *Endorsment Memo for Director of U.S. Foreign Assistance Henrietta Fore* (http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PDACK987.pdf, 2. 11. 2017).

Saudi Embassy (2017). *Saudi Arabia and Counterterrorism* (https://www.saudiembassy.net/sites/default/files/White%20Paper_Counterterrorism_April2017_1.pdf, 19. 2. 2018).

Schreck, A. (2015). UAE planes launch airstrikes on ISIS militants. *CTV News* (<https://www.ctvnews.ca/world/uae-planes-launch-airstrikes-on-isis-militants-1.2228897>, 9. 3. 2018).

Schrijver, N. (2007). *Counter-terrorism strategies, human rights and international law: meeting the challenges* (<http://media.leidenuniv.nl/legacy/Final%20Report%20Counter%20Terrorism%20Expert%20Seminar.pdf>, 18. 1. 2018).

Sharp, J. M. (2016). *Egypt: Background and U.S. Relations* (<http://www.dtic.mil/get-tr-doc/pdf?AD=AD1019776>, 25. 4. 2018).

Shay, S. (2017). *Egypt's War Against Islamic Extremism* (<https://www.ict.org.il/Article/1920/egypts-war-against-islamic-extremism#gsc.tab=0>, 19. 3. 2018).

Siciliano, J. (2017). Trump tours Saudi counter-terrorism complex. *The Washington Examiner* (<http://www.washingtonexaminer.com/trump-tours-saudi-counter-terrorism-complex/article/2623767>, 19, 2. 2018).

Thekkepat, S. (2017). UAE government among top 20 in cybersecurity. *Friday* (<https://fridaymagazine.ae/life-culture/uae-government-among-top-20-in-cybersecurity-1.1653134>, 13. 3. 2018).

The Kingdom of Saudi Arabia and Counterterrorism (2016) (<https://28pagesdotorg.files.wordpress.com/2016/05/saudi-lobby-white-paper.pdf>, 21. 2. 2018).

The National Commission on Terrorists Attacks Upon the United States (9/11 Commission) (2004). *The 9/11 Commission Report* (<https://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf>, 4. 11. 2017).

The New York Times (1983). 112 Aboard Airliner are Killed in Crash in Persian Gulf Sheikdom. 24. 9. 1983 (<http://www.nytimes.com/1983/09/24/world/112-aboard-airliner-are-killed-in-crash-in-persian-gulf-sheikdom.html>, 3. 11. 2017).

UAE Embassy (2017). *UAE Counterterrorism* (<https://www.uae-embassy.org/about-uae/foreign-policy/uae-counterterrorism>, 5. 3. 2018).

U.A.E. Defense and Security Relationship (<http://usuaebusiness.org/wp-content/uploads/2017/10/Defense-Report.pdf>, 8. 3. 2018).

UNODC (2012). *The use of the Internet for terrorist purposes* (https://www.unodc.org/documents/frontpage/Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes.pdf, 25. 1. 2018).

USAID (2016). *Foreign Aid Explorer* (<https://explorer.usaid.gov/aid-dashboard.html>, 4. 4. 2018).

US Department of State (2002). *Patterns of global terrorism 2001* (<https://www.state.gov/documents/organization/10319.pdf>, 14. 11. 2017).

US Department of State (2003). *Patterns of global terrorism 2002* (<https://www.state.gov/documents/organization/20177.pdf>, 28. 2. 2017).

US Department of State (2008). *Technical Cooperation Agreement between the United States of America and the Kingdom of Saudi Arabia* (<https://www.state.gov/documents/organization/109344.pdf>, 14. 2. 2018).

US Department of the Treasury (2017a). *U. S. and Saudi Arabia to Co-Chair New Terrorism Financing Targeting Center* (<https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/sm0092.aspx>, 16. 2. 2018).

US Department of the Treasury (2017b). *Treasury and Terrorist Financing Targeting Center Partners Issue First Joint Sanctions against Key Terrorists and Supporters* (<https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/sm0187.aspx>, 16. 2. 2018).

USCIRF (2017). *Annual Report 2017* (<https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Egypt.2017.pdf>, 14. 3. 2018).

USMTM [nedatováno]. *United States Military Training Mission* (<http://www.usmtm.org/>, 26. 2. 2018).

U.S.-U.A.E. Business Council (2015). *An Enduring Partnership for Peace and Stability: The U.S.-U.A.E. Defense and Security Relationship* (<http://usuaebusiness.org/wp-content/uploads/2015/02/US-UAE-Security-Report.pdf>, 27. 2. 2018).

U.S.-U.A.E. Business Council (2017). *An Enduring Partnership: The U.S.-*

WAM (2008). *United States-United Arab Emirates issue Joint Statement* (<http://wam.ae/pt/print/1395228236651>, 7. 3. 2018).

Wam (2017). *Central Bank freezes accounts of new terrorist outfits* (<https://www.emirates247.com/business/central-bank-freezes-accounts-of-new-terrorist-outfits-2017-07-27-1.656795>, 13. 3. 2018).

Wainscott, A. (2017). *Bureaucratizing Islam: Morocco and the War on Terror* (Cambridge: Cambridge University Press).

Wilkinson, P. (2003). Implications of the attacks of 9/11 for the future of terrorism. In: Buckley, M. – Fawn, R., *Global Responses to Terrorism: 9/11, Afghanistan and beyond* (New York: Routledge), s. 25–36.

Resumé

Since 11th September 2001 attacks terrorism has presented one of the biggest threats for national security of United States and also for security of international system. Terrorism is a comprehensive problem, which surpasses borders of the national states. International cooperation is therefore essential. This thesis specifically focuses on counter terrorism cooperation of USA with three Arab states – Saudi Arabia, United Arab Emirates and Egypt. The United States consider these countries as the most important partners in the Arab world. They are situated in the Middle East region, where the United States have their national interests, which are more often threatened by the activities of terrorist groups. USA need to cooperate in counter terrorism agenda with these partners to defend their interests in the Middle East.

Initially, the theses introduce issues related to the definition of terrorism and terrorist groups. In theoretical part, it mentions the strategies and approaches, which are used for counter terrorism policies. In the empirical part of theses, the cooperation of United States and Arab states will be presented in period between 2001 and 2017. The main purpose of this theses is to find out what are the forms of cooperation, whether such cooperation is effective and what are its limitations. I focused on three fundamental areas covering the cooperation – prevention of terrorist financing, counter extremism and radicalism and security cooperation. Additionally, the effectiveness is evaluated and limitations presented.

In conclusion, there has been a deepening of cooperation in all above defined areas of the fight against terrorism, although mutual disagreements have emerged between the involved countries (such as addressing regional issues or different definitions of terrorism). Clearly pragmatism took an important part in mutual relations, when it is favorable to overcome certain disagreements rather than breaking relationships and trying to replace them with others, which also applies to the fight against terrorism. An obstacle to assessing the effectiveness of cooperation was the lack of publicly available information.